

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО НА ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ
ИЛИНДЕН – ПИРИН И ДРУГИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ (№ 2)

(Жалби № 41561/07 и № 20972/08)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

18 октомври 2011 г.

ВЛЯЗЛО В СИЛА

08/03/2012 г.

*Решението е влязло в сила на основание член 44 ал. 2 от Конвенцията.
Същото може да е предмет на редакционен преглед.*

По делото на Обединената македонска организация Илинден – ПИРИН и други с/у България (№ 2),

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение), заседаващ в състав, състоящ се от следните лица:

Николас Браца (Nicolas Bratza), *Председател*,

Лех Гарлицки (Lech Garlicki),

Лиляна Мийович (Ljiljana Mijović),

Пейви Хирвеле (Päivi Hirvelä),

Георге Николао (George Nicolaou),

Леди Бианку (Ledi Bianku),

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Лорънс Ърли (Lawrence Early), *секретар на отделението*,

след провеждане на закрито заседание на 27 септември 2011 г.,

постановява следното решение, прието на същата дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по две жалби (№ 41561/07 и № 20972/08) срещу Република България, подадени в Съда съгласно чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) съответно на 14 август 2007 г. и на 11 април 2008 г. По двете жалби главният жалбоподател е Обединена македонска организация „Илинден“ – Партия за икономическо развитие и интеграция на населението („ОМО Илинден – Пирин“ или „партията-жалбоподател“), политическа партия, учредена през 1998 г. и разпусната от Конституционния съд през 2000 г. Останалите жалбоподатели по първата жалба са г-н Иван Илиев Сингартийски, г-н Стойко Иванов Стойков, г-н Ангел Иванов Безев и г-н Ботьо Вангелов Тиков, български граждани, родени през 1953 г., 1974 г., 1964 г. и 1956 г. и с местоживее в Мусомища, Сандански и Копривлен, които са членове на ръководния орган на партията-жалбоподател, и г-н Стоян Николов Георгиев, български гражданин, роден през 1938 г. и с местоживее в Петрич – член на партията. Жалбоподателите по втората жалба са същите, посочени в първата, с изключение на шестия жалбоподател.

2. Жалбоподателите са представлявани от г-н Й. Грозев – адвокат, практикуващ в София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент г-жа М. Димова от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателите твърдят, че два отказа на съдилищата да впишат партията-жалбоподател са нарушили тяхното право на свобода на сдружаването, лишили са ги от ефикасни вътрешноправни средства

за защита, били са дискриминационни и са в нарушение на задължението на българската държава да се съобрази с влязлото в сила решение на Съда по предишно дело.

4. На 3 юни 2008 г. Председателят на Пето отделение, на което е било разпределено делото, решава да даде приоритет на жалбоподателите съгласно Правило 41 от Правилника на Съда и да проведе производството по делото едновременно с това по делата *Обединена македонска организация Илинден и други с/у България (№2)* (№34960/04), *Обединена македонска организация Илинден и Иванов с/у България (№2)* (№ 37586/04) и *Сингартийски и други с/у България* (№48284/07) (Правило 42 (придишно 43), ал. 2 от Правилника на Съда).

5. На 30 септември 2008 г. Съдът решава да съедини двете жалби (Правило 42 (придишно 43), ал. 1) и да уведоми за тях Правителството. Решено е също така основателността на жалбите да се разгледа едновременно с тяхната допустимост (член 29, ал. 1 от Конвенцията).

6. След реструктурирането на отделенията на Съда на 1 февруари 2011 г., жалбата е изпратена на Четвърто отделение.

ПО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

A. Обстоятелства, предхождащи делото

7. Партията-жалбоподател, базирана в югозападна България (в район, известен като Пирински район или географския район Пиринска Македония) е първоначално учредена през 1998 г. Конституционният съд я обявява за противоконституционна на 29 февруари 2000 г. и вследствие на това тя е прекратена.

8. Относимите развития на нещата до февруари 2000 г. са описани подробно в параграфи 8-28 от решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други с/у България* (жалба № 9489/00, 20 октомври 2005 г.). В това решение Съдът приема, че прекратяването на партията-жалбоподател е в нарушение на член 11 от Конвенцията (пак там, параграфи 50-63).

B. Първият опит за нова регистрация на партията-жалбоподател

9. След като решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други с/у България* (цитирано по-горе) влиза в сила на 20 януари 2006 г., последователите на партията-жалбоподател решават да подадат молба за нова регистрация на

партията, като смятат, че това би бил най-добрият начин да се заличат последиците от нарушаването на член 11 (тъй като съобразно българското законодателство няма възможност да се възобновява производството пред Конституционния съд).

10. На 9 юни 2006 г., съобразно предвидената в Закона за политическите партии от 2005 г. процедура (вж. параграф 43 по-долу), учредителният комитет на партията публикува декларация за учредяване в *Дневник* – национален вестник, с която се обявява, че учредителното събрание на партията ще се проведе на 25 юни 2006 г.

11. Събранието се провежда както е запланувано.

1. Производството пред Софийски градски съд

12. На 20 септември 2006 г. учредителите на партията-жалбоподател подават молба до Софийски градски съд за регистрация. Те прилагат към молбата оригинала на учредителната декларация и публикувано копие от нея, удостоверение за уникалност на името на партията, протокол от учредителното събрание, подписано от председателя и от секретаря на събранието, копие от устава на партията, нотариално заверени образци от подписите на членовете на представителния орган на партията, нотариално заверени декларации, свидетелстващи за автентичността на списъците с учредителите и членовете на партията и на нейния устав, образец от печата на партията, списък на учредителите, подписали декларации за членство и копия от тези декларации, както и списък с членовете на партията (5 778 лица).

13. След подаването на молбата, очевидно копие от списъка с учредителите на партията е било предоставено на органите на полицията и прокуратурата в Гоце Делчев, Благоевград, Сандански, Петрич и други населени места в пиринския край. Полицията започва систематично да проверява имената, самоличността и личните данни на съответните лица. Тя също така призовава голям брой от тези лица, разпитва ги относно участието им в партията и взема от тях декларации, в които те отричат всякакви връзки с партията-жалбоподател. След тази операция полицията изготвя подробен доклад, в който се изтъкват редица твърдяни нередовности при учредяването на партията, като пропуск да се посочват пълните имена, пълните и точни адреси и ЕГН на учредителите в някои от декларациите за членство, както и обстоятелствата, че някои от учредителите живеят в чужбина, членуват в други партии или са непълнолетни, или с психични заболявания. Докладът съдържа също така твърдения, основаващи се на разпити на съответните лица и на други разследвания на полицията, че те са включени в списъка без да знаят за това или срещу заплащане на парична сума.

14. Освен това полицията назначава експерт-графолог да провери текстовете на декларациите за членство и положените върху тях подписи. На 17 октомври 2006 г. експертът изготвя подробен доклад, в който се прави извода, че текстовете на част от декларациите са попълнени от едни и същи хора, но подписите са на различни хора (като посочва имената и ЕГН на всекиго от тях). То също така казва, че подписите на тринадесет лица върху декларациите за членство се различават от съответните подписи в списъка с членовете.

15. СГС разглежда молбата в съдебно заседание на 18 октомври 2006 г. прокурор от Софийска градска прокуратура, който участва служебно в производството, представя горепосочените доклади, постановления на органите на прокуратурата в Сандански и Гоце Делчев за извършването на предварително разследване и шестдесет и шест декларации, получени при предхождащата полицейска операция, за които се твърди, че установяват, че лицата, които са ги изготвили, нямат връзки с партията-жалбоподател.

16. Някои от декларациите съдържат следните изявления: „Аз не съм и никога не съм бил член на ОМО Илинден – ПИРИН; взех решение да подпиша (декларацията за членство), без да се замисля; не съм получавал нищо срещу това и не бях принуден да го направя“; „Декларирам, че нямам нищо общо с анти-българската организация ОМО Илинден – ПИРИН. По никакъв начин не подкрепям техните сепаратистки идеи. Фактът, че съм подписал подписката по никакъв начин не означава, че подкрепям идеите им“; „Декларирам, че никога не съм бил и не съм член на незаконната ОМО Илинден“.

17. Адвокат на учредителите на партията иска отлагане на делото, за да се запознае с новопредставените доказателства. Съдът отхвърля искането, като дава възможност на адвоката да прегледа документите през почивка от половин час. Когато заседанието продължава, учредителите на партията възразяват срещу допускането на двата доклада като доказателство и искат разрешение да представят допълнителни доказателства: заявленията за членство на лицата, чиито имена се явяват в представените от прокурора декларации, както и липсващите единни граждански номера и адреси на учредителите. Съдът отказва разрешението, като заявява, че доказателствата, за които се иска да бъдат представени, не се изискват по Закона за политическите партии от 2005 г. (вж. параграфи 42-46 по-долу). Той също така казва, че ще се произнесе по допустимостта на доказателствата на прокуратурата в решението си.

18. В изложение, подадено след заседанието, прокурорът привежда доводи, че исканата регистрация следва да бъде отказана, тъй като първо, видно от доклада на експерта, повечето от учредителите не са попълнили лично, а само са подписали декларациите си за членство. Второ, някои от членовете на управителните органи на партията са

включени в протокола от учредителното събрание само с двете си имена, което затруднява установяването на самоличността им. Трето, не са налице индикации, че редовно съставена комисия по преброяването на гласовете е проверила надлежно броя на участниците в учредителното събрание. Всичко това показва, че учредителното събрание е нередовно и решенията му са нищожни. Нещо повече, шестдесет и шестте декларации показват, че част от твърдяните учредители всъщност изобщо не са такива. Има също така и редица технически нередовности в учредителните документи. И накрая, налице са индикации, че някои от твърдяните учредители са се съгласили да станат членове без всъщност да искат това или да разбират какво следва от това. Ето защо партията е била учредена в нарушение на член 11 от Конвенцията, която предвижда негативна свобода на сдружаване, както и на други законови разпоредби.

19. В насрещно изложение адвокатът на учредителите на партията твърди наред с другото, че обстоятелствата, които прокурорът се опитва да установи чрез представените от него доказателства, могат да бъдат установени само в рамките на отделно състезателно производство. Производството по регистрация, което не е състезателно, не е подходящ форум за решаване на такива въпроси. Дори и някой да признае, че са налице някои нередовности в декларациите за членство или в списъците, това не е достатъчно основание да се приеме, че броят на учредителите фактически не е бил достигнат. Представените от прокурора шестдесет и шест декларации не следва да се вземат под внимание, тъй като наред с други причини, тяхната автентичност е крайно съмнителна и поради това, че както изглежда, те са съставени под натиска на полицията. Това е видно от съдържанието на някои от декларациите. Повечето от посочените в полицейския доклад нередовности са тривиални или неотнормирани, и предвид на ограничения брой на съответните лица – петдесет и осем, те не поставят под съмнение факта, че партията има повече от пет хиляди членове, така както изисква законът. И накрая, не са налице индикации, че учредяването на партията е в нарушение на член 11 от Конвенцията или на член 11 и член 44 от Конституцията (вж. параграф 41 по-долу); напротив тя е в съответствие с решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе).

20. С решение от 30 октомври 2006 г. Софийски градски съд отказва да впише партията-жалбоподател в регистъра на политическите партии. Той приема следното:

„... В молба ... от 20 септември 2006 г. молителите Иван Илиев Сингартийски, Стойко Иванов Стойков, Ангел Иванов Безев и Ботьо Вангелов Тиков молят [съда] да впише в регистъра на политическите партии новоучредената партия ОМО Илинден – ПИРИН. ...

Удостоверението за уникалност на наименованието [издадено от деловодството на Софийски градски съд] сочи, че то е издадено за политическа партия с наименованието ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ ИЛИНДЕН – ПАРТИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ИНТЕГРАЦИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО.

Представена е учредителна декларация, съобразно изискванията на чл. 10, ал. 2 от [Закона за политическите партии от 2005 г.]. Обаче тя не може да бъде индивидуализирана, тъй като в материалите по делото няма информация за „инициативен комитет“ от „най-малко 50 граждани с избирателни права“, които са я приели, така както изисква ал. 1 от този текст. В декларацията се казва „група“, но доказателствата не дават възможност на съда да определи техния брой. Декларациите по чл. 11, ал. 3 [от с.н.а.] не съдържат информация относно състава на инициативния комитет, т.е. не са налице такива декларации.

От приложения протокол от 25 юни 2006 г. е видно, че на тази дата е проведено учредително събрание на „политическа партия ОМО Илинден – ПИРИН“. В началото на събранието е избрана комисия по преброяване на гласовете, чийто състав не може да бъде установен, тъй като лицата са посочени само с техните първо и фамилно имена и няма повече информация за тях. Освен това, няма доклад на тази комисия относно установеното от нея, а то е посочено само в протокола. Индивидуализирането на лицата само с двете им имена засяга също и процедурата за избор на ръководство, на централен съвет и на ревизионна комисия. Не са посочени също и [ЕГН] на членовете.

Представен е незаверен препис от устава [на партията]. Не е ясно дали това е уставът, приет на учредителното събрание или е уставът, посочен в нотариално заверената декларация, с която се декларира неговата автентичност.

Не са представени графични изображения на символите на партията. Те просто са описани в член 3 от устава: „знамето на партията е с червен цвят, със златисто слънце с надпис ОМО "Илинден" - ПИРИН със златист цвят, а Емблема на партията е: два пирински върха с изгряващо слънце между тях с жълт цвят на син фон, с бял еделвайс в основата на върховете“.

Съобразно изискванията на чл. 15, ал. 3, т. 4 и ал. 3, т. 5 във връзка с чл. 11 [от Закона за политическите партии от 2005 г.] са представени списъци и декларации на учредителите, за които молителите твърдят, че са 530 на брой. Представеното [от СГП] заключение на експерт показва, че 116 от декларациите са попълнени от едни и същи 25 лица, следователно може да се направи логическият извод, че 91 учредители не са попълнили лично своите декларации, така както изисква законът. Заключение то се оспорва от адвоката на молителите. Съдът кредитира това доказателство, тъй като [разпознаването] на почерци изисква специални умения и, въпреки че е ясно с просто око, че декларациите от том 2, листове от 1 до 9 [от материалите по делото] са попълнени с един и същ почерк, съдът сам не би могъл да направи правно задължителни изводи по този въпрос, тъй като това изисква специална квалификация и умения, които са в компетентността на експерта. Съдът също така кредитира доклада на експерта, тъй като той е изготвен от Института по криминалистика и криминология на МВР, носи печата и подписа на д-р [С.Б.] – началник на сектор „Документни престъпления, фотография и фоноскопия“ и следователно е официален документ.

Съдът не взема под внимание представените [от СГП] 66 индивидуални декларации, макар че те сочат, че процедурата по учредяване на партията не е била особено изрядна. Както адвокатът на учредителите правилно навежда

доводи в своето изявление, техният брой не би могъл да повлияе на броя на членовете [на партията], който се изисква по чл. 15, ал. 3, т. 7 [от Закона за политическите партии от 2005 г.].

Представеният списък на членовете на партията е неверен и неточен: например в том първи от доказателствата – на листове 27, 28, 29, 40 и 41, са вписани имената на 100 лица, но без да се посочва с каква цел са записани техните имена и лични данни; листове от 30 до 39, които изброяват 141 лица, са представени в незаверен препис и не става ясно за каква цел са посочени техните имена и лични данни; листове от 45 до 59 и от 71 до 77 относно 308 души, са представени в незаверен препис; на лист 310 има две лица с непълен адрес; на лист 359 е посочено едно лице, идентифицирано само с първото му име, без ЕГН и адрес; същото се отнася за лист 361 и 367 и т.н.

Въз основа на тези фактически изводи съдът прави следните правни изводи:

Молбата е подадена на основание член 489 от ГПК от 1952 г., във връзка с чл. 15 от ЗПП от 2005 г. и е образувано безспорно производство. В това производство съдът трябва да провери дали молбата формално е валидна и дали е добре обоснована.

Член 489 [от Кодекса] регулира регистрацията на всички видове юридически лица, за които по закон се изисква да бъдат вписани в регистър на съд. Съобразно чл. 15 [от Закона], политическата партия се регистрира в специален регистър, воден от Софийски градски съд по писмена молба на нейния представителен орган. За да определи дали молбата е добре обоснована, регистриращият съд трябва да провери дали фактите, за които се иска вписване, наистина подлежат на вписване и дали те валидно са се осъществили.

Молбата е допустима, тъй като е подадена от членовете на ръководството на политическа партия ОМО-Илинден – ПИРИН, които съгласно член 41, ал. 4 от нейния устав, я представляват и следователно са правилните молители.

Молбата е необоснована поради следните причини:

Член 11 [от Закона за политическите партии от 2005 г.] предвижда, че всеки български гражданин с избирателни права може да се присъедини към подписката чрез саморъчно попълнена и подписана декларация за индивидуално членство по образец, утвърден от инициативния комитет, до провеждането на учредителното събрание. С тази декларация гражданинът изразява личната си воля за членство в политическата партия и декларира, че приема нейните основни принципи и цели от учредителната декларация и че не членува в друга политическа партия. [Членовете на] инициативния комитет също подписват такава декларация...

За да възникне валидно членство, трябва да има „инициатива на най-малко 50 граждани с избирателни права, които образуват инициативен комитет“, който приема учредителна декларация, която да бъде подписана от учредителите. Представена е учредителна декларация, но наличните доказателства не показват, че инициативният комитет се състои от най-малко 50 български граждани. Използваният в декларацията (на лист 6 от материалите по делото) израз „група граждани“ не установява характеристиките на тези лица (български граждани с избирателни права) и следователно и изискуемия по чл. 10, ал. 1 [от Закона за политическите партии от 2005 г.] кворум; нещо повече, чл. 11, ал. 3 [от с.н.а.] изрично изисква инициативният комитет също да попълни декларацията. Този съд не намира, че е изпълнена тази формалност, а тя е необходима предпоставка за членство.

Дори и да приемем, че учредителната декларация съответства на изискванията на закона, приетият от инициативния комитет образец на декларацията все пак трябва *лично* да бъде попълнен и подписан – чл. 11, ал. 1 [от Закона за политическите партии от 2005 г.]. Поне 91 от представените 530 декларации не са били попълнени лично, т.е. една от двете кумулативно дадени предпоставки, задължителни по закон, не е спазена. Съдът няма да коментира автентичността на подписите, за която са налице съмнения. В заключението на експерта се твърди, че има различия между подписите на едни и същи лица в декларациите и в списъците, където са включени техните имена. Това логично води до извода, че има само 441 надлежни учредителни декларации, в нарушение на чл. 15, ал. 3, т. 4 и ал. 3, т. 5 [от Закона за политическите партии от 2005 г.].

Горното сочи, че на учредителното събрание са присъствали по-малко от 500 учредители и че не е налице *валидно приемане на устава [на партията]*, така както изисква чл. 13, ал. 1 от [горепосочения] Закон. Кворумът се установява въз основа именно на учредителните декларации, тъй като не е налице законово изискване всеки учредител лично да попълни името и личните си данни в списъците. От протокола на учредителното събрание е видно, че е избрана комисия за преброяване на гласовете, но тя не е съставила доклад; протоколът посочва само първото и фамилното имена на нейните членове и поради тази причина тяхната самоличност не може да бъде установена и отговорността им не може да бъде ангажирана. Ето защо съдът не може да приеме, че не е необходимо да бъде доказано изявлението в протокола, че е постигнат кворум.

Кворумът установява наличието на законосъобразно представителство; то е предпоставката едно колективно тяло да приема валидни решения. Всеки от членовете е обвързан с всички останали, които са се съгласили с устава [на партията]. Този документ задължава членовете на едно юридическо лице да действат по определен начин при преследване на общи цели. Решенията на юридическото лице са правни актове, които произлизат от неговите органи и водят до правни последици за всички членове на дадена общност. Необходима предпоставка за приемането на решения от страна на колективни органи (в настоящия случай – политическа партия) е кворумът – задължителният, съответстващ на изискванията [от Закона за политическите партии от 2005 г.] брой на лицата, български граждани, които са дееспособни, не са лишени от изборителни права, и които трябва да присъстват, за да бъде прието валидно решение. За да бъдат законни, решенията на колективните органи трябва да съдържат определен брой идентични действия от страна на лицата, които имат качеството да ги предприемат. Липсата на изискуемия от закона кворум води до решения, които не са приети с консенсус.

От правна гледна точка цялата процедура за надлежно формиране на едно юридическо лице е опорочена.

Наличието на този порок само по себе си е достатъчно да се откаже регистрацията на политическата партия; нещо повече – той не може да бъде поправен без да се свика и проведе ново учредително събрание.

С цел прецизност и за да даде пълните мотиви за своето произнасяне, този съд намира, че и останалите предпоставки за законосъобразното учредяване на едно юридическо лице трябва да бъдат обсъдени.

Под въпрос е дали молителите са представили устав като доказателство. Приложеният препис от устав *не е* заверен и не са налице индикации, че това наистина е истинският устав на партията, както се твърди в нотариално заверената декларация на нейния Централен съвет.

Чл. 14 от ЗПП [от 2005 г.] изброява минималното съдържание на устава на всяка партия: наименованието, символите, седалището, целите, правилата за нейната организация и дейност, редът за възникване и прекратяване на членството, правата и задълженията на членовете и редът за прекратяване на партията. Наименованието на партията или неговата абrevиатура не може да повтаря тези на друга партия. Не е допустимо също към тях да се прибавят думи, букви, цифри, числа или други знаци. Чл. 5 забранява на партиите да използват в своите символи герба или знамето на Република България или на чужда държава, както и религиозни знаци или изображения. В тази връзка [съдът трябва] да провери дали са изпълнени изискванията на ЗПП [от 2005 г.] и съответно, приложимите разпоредби на Закона за юридическите лица с нестопанска цел [от 2000 г.] (както е посочено в параграф 2 от заключителните разпоредби на ЗПП [от 2005 г.]).

Относно наименованието. Представено е удостоверение за уникалност на наименованието ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ ИЛИНДЕН – ПАРТИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ИНТЕГРАЦИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО. Това наименование е записано по този начин само в учредителната декларация, публикувана във в. „Дневник“ и в член 1 от устава. Навсякъде другаде, във всички доказателства името е посочено като ОМО Илинден – ПИРИН. Адвокатът на молителитеказва на стр. 3 от изявлението си, че „има отделна организация ОМО Илинден, която, макар че има сходни идеи с тези на ОМО Илинден – ПИРИН, е отделна организация“. От чл. 3 на устава е видно, че абrevиатурата на наименованието ще бъде записана върху символа на партията – нейното знаме, и също така ще бъде поставена на печата на партията. Обаче това наименование противоречи на чл. 7, ал. 1 и ал. 2 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел [от 2000 г.], който предвижда, че „Наименованието трябва да включва ясно означение на вида на юридическото лице“ и че „трябва да не въвежда в заблуждение“. Налице е различие между уникалното наименование в удостоверението на СГС и използваното в доказателствата наименование. Съкратеното наименование би могло да обърка трети лица: първо, защото касае „отделна организация ОМО Илинден“; второ, защото абrevиатурата ПИРИН би могла да бъде разтълкувана погрешно и [накрая поради това, че] липсва ясна индикация за вида на юридическото лице.

Относно символите. Непредставянето на графични изображения на символите, описани в чл. 3 от устава, не дава възможност да се направи категоричен извод относно съответствието им със закона. Обаче на печата е видно, че „слънцето“, посочено в чл. 3 всъщност представлява стилизираната звезда с шестнадесет лъча, известна като Звездата на Вергина или Звездата на Кутлеш. Тя е била открита при археологически разкопки в околностите на с. Вергина (преди Кутлеш) в Северна Гърция и е изобразена върху златния ламакс, открит през 1977 г. от проф. Манолис Андроникос в кралска гробница от времето на антична Македония. Проф. Андроникос описва символа като „звезда“, „преливаща звезда“ или „преливащо слънце“. След намирането на ламакса (кутия), Звездата от Вергина, много от гърците започват да я приемат като символ на приемствеността между древната македонска култура и съвременна Гърция. Днес символът е широко възприет в Гърция. Звездата от Вергина върху син фон обикновено се използва като официална емблема на три периферии, в префектурите и общините в района на Македония. По този начин синьото знаме със Звездата от Вергина се появява през осемдесетте години на XX век. Символът е бил възприет също от голямата македонска диаспора, а по-късно след разпадането на Югославия, независима Република Македония поставя

Звездата от Вергина върху новото си знаме. Звездата от Вергина става източник на полемика както вътре в Република Македония, така и в нейните отношения със съседна Гърция. Знамето – червен четириъгълник със звездата в средата, става голям въпрос и предмет на широки политически обсъждания между двете страни. Възраженията от гръцка страна довеждат до това ползването на знамето да бъде забранено в редица международни организации, включително в Обединените нации, на Олимпийските игри и в представителствата на Република Македония в Съединените щати и Австралия. През февруари 1993 г. гръцкият парламент приема декларация, която обявява Звездата от Вергина за официален гръцки национален символ. През юли 1995 г. Гърция подава искане в Световната организация за интелектуална собственост (WIPO) за изключителни права на собственост върху Звездата от Вергина.

От правна гледна точка, описаните в чл. 3 на устава [на партията] символи противоречат на чл. 5 от Закона за политическите партии [от 2005 г.].

Относно правилата, на които се подчинява организацията и дейността на политическата партия [Законът за политическите партии от 2005 г.] не съдържа подробни разпоредби за този вид юридически лица. Поради това е необходимо субсидиарно приложение [на Закона за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г.]. Политическите партии се подчиняват на всички правила, включени в глава първа и втора, относно видовете юридически лица и по-конкретно – относно сдруженията, а също и в глава трета, относно сдруженията, извършващи общественополезна дейност. Когато преценява правилата, на които се подчиняват организацията и дейността [на партията], съдът трябва да вземе също така под внимание разпоредбите на Конституцията, които дават ръководните начала, относими към конкретните области на правно регулиране или за дейността на лицата, които се подчиняват на закона.

Всяко корпоративно юридическо лице има вътрешни правила и те съставляват негова съществена характерна особеност. Приложеният устав очертава основните структури на партията и реда за тяхното функциониране. Върховен орган е Националната конференция, която се състои от делегати (чл. 34), избрани от местните секции (чл. 34, ал. 4). Свикването на събрания на този орган е възложено на Централния съвет, който от своя страна се свиква от Ръководството или по искане на половината от неговите членове. Учредителите нарочно не са дали ясно изложение на реда, по който може да бъде свиквана Националната конференция, с цел да се [избегнат] спорове по този въпрос. Въпросът за делегатите не е добре уреден от гледна точка на това каква е делегатската квота, [каква част от] членовете, нито кои делегати са редовно избрани. Също така не е ясно въз основа на какъв принцип Централният съвет определя територията на всяка секция – чл. 21, ал. 1 от устава. Това на практика възпрепятства съда да упражни съдебния контрол съобразно чл. 25, ал. 4 и ал. 6 [от Закона за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г.] за законосъобразността на решенията на върховния орган и тяхното съответствие с устава [на партията] по молби, подадени на основание чл. 25, ал. 6 [от с.н.а.] от членове и органи на партията или от прокурора. В това производство съдът по необходимост трябва да разгледа процедурата по свикване [на заседания на органите на партията] и трябва да определи нейната законосъобразност.

Законът за юридическите лица с нестопанска цел [от 2000 г.] предвижда, че трябва да има възможност за свикване [на събрание] на ръководния орган по непосредствена инициатива на една трета от членовете на сдружението. Когато такова заседание не бъде свикано, Законът предвижда съдебно производство за

свикване [на събрание на този орган] по писмено искане на членовете. Уставът на партията – молител, не предвижда такава възможност.

В своето писмено изложение адвокатът на молителите казва, че *„регистрацията на партия ОМО-Илинден – ПИРИН ще бъде в изпълнение на решение от 20 октомври 2005 г. на Европейския съд по правата на човека, влязло в сила на 20 януари 2006 г., в което Европейският съд анализира подробно всички аспекти от дейността на ОМО-Илинден – ПИРИН преди нейното прекратяване и приема, че прекратяването на партията е незаконосъобразно, тъй като противоречи на основните принципи за свобода на сдружаването“*.

В своето писмено изложение Софийска градска прокуратура твърди, че нарушенията на член 11, алинея 3 и член 44 [от Конституцията] са безспорно установени; тези разпоредби предвиждат принципа, че партиите съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите, които имат право свободно да се сдружават. Органите на прокуратурата навеждат доводи, че доказателствата сочат, че партията-молител не се основава на свободната воля на гражданите, като някои са станали членове против волята си или без да знаят с каква цел са попълвали декларации – т.е. без да бъдат информирани, и в този смисъл *„въпросната партия не е основана на свободната воля на гражданите, нито формира или изразява тяхната политическа воля.“* Според прокуратурата фактите сочат, че е нарушен член 11 [от Конвенцията], който като предвижда, че всеки има право на свободно сдружаване, *„несъмнено има пред вид това да зависи от свободната воля на лицето, а не от решенията на други лица да го включат в определено сдружение, в този случай – политическа партия“*.

Член 231, ал. 1, б. (з) от [Гражданския процесуален кодекс от 1952 г.] предвижда, че решенията на Европейския съд за защита на правата на човека може да съставляват основание за възобновяване на вътрешни производства, приключили с влязло в сила решение. Обаче е ясно, че обстоятелствата по настоящото дело не попадат в обсега на тази разпоредба.

По аргумент за по-силното основание, не трябва установените [от Европейския съд по правата на човека] нарушения да се да се допускат във висящо производство, тъй като възможността влязлото в сила решение (което е крайната цел) по едно производство да бъде отменено, би направила безсмислено това производство.

Конвенцията има приоритет пред вътрешното законодателство, което й противоречи – член 5, ал. 4 [от Конституцията]. Това е така, тъй като чл. 85, ал. 4 (до 2005 г. – ал. 3) [от Конституцията] предвижда, че сключването на международни договори, които изискват изменения [в Конституцията], трябва да бъде предшествано от приемането на тези изменения. Това следва от мотивите на Конституционния съд на неговото Решение № 7 от 2 юли 1992 г.

Европейският съд не е компетентен да дава указания на държавите да предприемат индивидуални мерки, за да изпълняват задълженията си [по Конвенцията] – [виж] решенията по делата *Кориляно с/у Италия (Corigliano v. Italy)*, 10 декември 1982 г., Серия А, № 57, *Кастейс с/у Испания (Castells v. Spain)*, 23 април 1992 г., Серия А, № 236, *Бозано с/у Франция (Bozano v. France)*, 18 декември 1986 г., Серия А, № 111] и др.

Решенията [на Европейския съд] анализират конкретно дело (дали конкретни факти съставляват нарушение [на Конвенцията]). Поради тази причина съдът не

смята, че тези решения пряко определят изхода на едно бъдещо дело. Настоящото дело се основава на нови факти и доказателства, събрани в настоящото производство в съответствие с изискванията [на ГПК от 1952 г.]. С други думи, обвързващи са само принципите, произтичащи от решенията [на Европейския съд] и молителите не могат да искат автоматична регистрация просто защото техните основни права са били ограничени в миналото, за което те са получили справедливо обезщетение.

В заключение, свободата на сдружаване е гарантирана [от Конституцията], но само ако са спазени законовите изисквания за сдружаването в неговите различни форми – Търговския закон [от 1991 г.], Закона за юридическите лица с нестопанска цел [от 2000 г.] и Закона за политическите партии [от 2005 г.].

Пред вид на горното съдът намира, че политическата партия не е надлежно учредена и поради тази причина молбата за регистрация следва да бъде отхвърлена като необоснована.”

2. Производството пред Върховен касационен съд

21. На 13 ноември 2006 г. молителите обжалват решението пред Върховен касационен съд. Измежду доводите, които те изтъкват, са следните: че допускането на доклада на експерта представлява съществено нарушение на процесуалните правила, тъй като всякакви съмнения относно автентичността или доказателствената стойност на представените в подкрепа на искането за регистрация документи следва да бъдат разрешени в отделно състезателно производство. Отказът на Софийски градски съд да допусне молителите да представят допълнителни доказателства също е в нарушение на процесуалните правила, направил е производството несправедливо и им е попречил да докажат, че са изпълнили изискванията на Закона за политическите партии от 2005 г. Тези процесуални нарушения имат съществено отражение върху фактическите изводи на СГС. Освен това, определението на съда, че декларациите за членство трябва да бъдат попълнени лично от члена, е твърде безкомпромисно и необосновано ограничава свободата на сдружаване на учредителите на партията.

22. След разглеждане на жалбата на заседание на 8 февруари 2007 г., в окончателно решение от 14 февруари 2007 г. (реш. № 87 от 14 февруари 2007 г. по т. д. № 726/ 2006 г., ВКС, I т. о.) Върховният касационен съд потвърждава решението на СГС, като се мотивира по следния начин:

„... [Този съд] намира ..., че Софийски градски съд е допуснал грешка, допускайки като доказателство оспорваното от молителите заключение на експерта. Това заключение всъщност е частен експертен доклад, а не официален документ, както погрешно приема [Софийски градски съд]. Това води до нарушение на правилата за събиране на доказателства. ... Обаче това нарушение не е съществено, тъй като то не е единственото основание, довело до отказа [на СГС] за регистрация [на партията]. Въпросният съд е приел, че представената *учредителна декларация* – първият елемент от сложния фактически състав за

учредяване на политическа партия, е опорочен. Учредителната декларация не може да бъде *индивидуализирана*, тъй като не произлиза от не по-малко от петдесет български граждани с избирателни права, както изисква законът (чл. 10 [от Закона за политическите партии от 2005 г.]), а от „*група граждани*“ и тази „група граждани“ не може да бъде индивидуализирана и техният брой не може да бъде установен. Не е налице информация в декларация по чл. 11, ал. 3 [от с.н.а.] относно големината и състава на инициативния комитет, тъй като такива декларации липсват. Ето защо изводът от *решаващо значение* [на СГС], че не е налице валидно учредяване [на партията-молител], се основава на пропуски в представената учредителна декларация, която не отговаря на императивните изисквания на закона – чл. 10, ал. 1 и чл. 11, ал. 1 – 3 [от Закона за политическите партии от 2005 г.]. Отбелязаната [от страна на СГС] непълнота на списъците е допълнително, а не решаващо основание за отказа, поради което факта, че се основава на нарушение на процесуалните правила, не е съществен и това не опорочава оспорваното решение. Освен това, [този съд] намира за безполезни доводите в жалбата относно стриктното прилагане на правилото по чл. 11 [от закона] относно написаните на ръка декларации, което, както се твърди, влече ограничаване при упражняването на основни политически права. Изискването на чл. 11 за лично попълване и подписване на декларацията не ограничава, нито дискриминира неграмотни или слепи лица, тъй като законът предвижда такива обстоятелства в чл. 151 [от ГПК от 1952 г.], който също е приложим към настоящото производство... Щом законът изисква лично попълнени и подписани декларации по чл. 11 [от ЗПП от 2005 г.], съдът е длъжен да го прилага точно и еднакво – чл. 4, ал. 2 [от горепосочения Кодекс]. [Софийски градски съд] е направил именно това, ето защо оплакванията, че той погрешно е приложил чл. 11 [от закона], са неоснователни.

Оплакванията, че [Софийски градски съд] е нарушил процесуалните правила, като не е допуснал жалбоподателите да представят допълнителни доказателства, чрез които да поправят нередовностите по първоначално представените документи, като погрешни или непълни адреси, [ЕГН] [и] доказателства за верността на обстоятелствата, които законът изисква да бъдат обявени, са неоснователни. Вярно е, че производството не е състезателно и че съдът трябва по свой почин да провери дали са налице предпоставките за постановяване на исканото решение. Вярно е също така, че съдът може по свой почин да събира доказателства и да дава указания на молителите да представят доказателства в подкрепа на своите искания (чл. 427 [от ГПК от 1952 г.]). Обаче настоящото дело касае пропуски на *учредителите*, които не могат да бъдат поправени впоследствие.

Оплакванията, че оспорваното решение е неправилно по същество, са също така необосновани. Както вече беше отбелязано, изискването на чл. 11 [от Закона за политическите партии от 2005 г.] декларациите да бъдат лично попълвани и подписвани, е *законово изискване* и съдът е длъжен да прилага закона такъв, какъвто е – точно и еднакво – чл. 4, ал. 2 [от горепосочения кодекс]. Независимо от казаното по-горе, [този съд] повтаря, че решаващото основание за отказ на регистрацията се дължи на опорочената декларация на учредителния комитет, за която е установено, че е не е изрядна, отчасти поради липсата на лично изготвени от членовете [на партията] декларации. Следователно, липсата на такива декларации и опорочените списъци, откъдето следва липса на доказателство, че събранието е имало кворум, сами по себе си не са самостоятелно основание за отказ. Липсата на графически символи и на доклад на комисията по преброяването на гласовете [също] не са самостоятелни основания за отказа – те са отбелязани [от СГС] в допълнение към неговия

решаващ извод за липсата на учредителна декларация. Отделен въпрос е, че [СГС] е установил и други пропуски при учредяването [на партията], които не са посочени, нито са обсъдени в жалбата.

Пред вид на горното и след като обсъди всички [посочени от молителите] основания за обжалване, [този съд] приема, че изводите [на СГС], че [партията-молител] не е била валидно учредена и че искането за регистрация е неоснователно, са правилни. Поради тази причина атакуваното решение следва да бъде потвърдено ...”

*3. Публични обсъждания във вътрешен и международен план
относно опита на партията-жалбоподател за повторна
регистрация*

23. На 3 ноември 2006 г. – няколко дни след като Софийски градски съд постановява решението си, се провежда среща между македонския и българския министър на външните работи. Новинарските агенции съобщават, че по време на срещата тогавашният външен министър г-н Ивайло Калфин е казал: „От решението на Европейския съд по правата на човека в Страсбург не следва, че трябва да се регистрира една партия. На България е наложена глоба; тя я заплати и няма други правни последици. Вярвам, че България напълно е изпълнила предписанията на Съда по правата на човека и няма нерешени въпроси“.

24. През ноември 2006 г. групата на Зелените/Европейски свободен алианс в Европейския парламент предложи изменение в доклада за присъединяване на България към Европейския съюз, така че да се включи текст, в който да се призват властите в България „да предотвратят всякакви по-нататъшни обструкции за регистрацията на политическата партия на етническите македонци и да се сложи край на всички форми на дискриминация по отношение на това малцинство“. Някои български наблюдатели в Европейския парламент възразиха срещу такова изменение. Политическа партия „Атака“ предложи проектодекларация, която Народното събрание на България да приеме и в която се казва, че предложението на групата на Зелените е груба провокация и граничи с намеса във вътрешните работи на страната. Пресата съобщи, че лидерът на „Атака“, г-н Волен Сидеров, е казал на 1 ноември 2006 г., че вижда проблем във факта, че искането за регистрацията на ОМО Илинден – ПИРИН е отказано от съдилищата на основание технически недостатъци. Според него ОМО Илинден е трябвало да бъде отхвърлена поради техния сепаратизъм и противоконституционна дейност, а не заради формалности.

25. В изявление, публикувано на 14 ноември 2006 г., депутат в Народното събрание от Благоевград казва, че „българският съд е показал, че в България не могат да бъдат регистрирани македонски партии и че в една правова държава трябва да се изпълняват решенията на съда“.

С. Вторият опит за пререгистрация на партията-жалбоподател

1. Учредителното събрание

26. В началото на юли 2007 г. вторият жалбоподател, г-н Сингартийски, и още един член на партията-жалбоподател последователно се обръщат към кметовете на градовете Гоце Делчев и Сандански с искания да наемат общинска зала, в която да проведат учредителното събрание на партията. След като отначало показва желание да отговори положително на искането им, кметът на Гоце Делчев в писмо от 9 юли 2007 г. прави отказ, като казва, че въпросната зала не отговаря на изискванията за безопасност, определени от местната пожарна. Кметът на Сандански не изпраща отговор на искането.

27. Тогава учредителите на партията-жалбоподател решават да проведат учредителното събрание на открито. То се провежда на 15 юли 2007 г. в местността „Попови ливади“, на територията на община Гоце Делчев. Според жалбоподателите са присъствали шестстотин осемдесет и пет души и всички са попълнили декларации, в които заявяват, че желаят да се присъединят към ОМО Илинден – ПИРИН.

2. Производството пред Софийски градски съд

28. На 27 юли 2007 г. партията-жалбоподател подава молба за регистрация пред Софийски градски съд. Тя представя учредителната декларация, протокола от учредителното събрание, устава на партията, декларации за членство, подписани от шестстотин осемдесет и пет членове-учредители, списък на тези учредители, списъка с 5 778 членове, съставен през 2006 г. (вж. параграф 12 по-горе) и нотариално заверена декларация на членовете на управителния орган на партията относно това, че тези списъци са автентични. Тя също така представя препис от писмо от 11 юли 2007 г. от Секретариата на Комитета на министрите до постоянния представител на България към Съвета на Европа.

29. СГС разглежда молбата в съдебно заседание на 21 август 2007 г. Прокурорът, който присъства служебно, изтъква доводи, че молбата трябва да бъде отхвърлена, тъй като целите на партията не са цели на политическа партия, а по-скоро такива на обикновено сдружение. Той също така казва, че списъкът на членовете не е истинен, тъй като е същият като онзи, представен при предишното производство за нова регистрация, и че протоколът от учредителното събрание не е подписан от всичките присъствали шестстотин осемдесет и пет лица.

30. В решение от 23 август 2007 г. СГС отхвърля молбата на следните основания:

„... В хода на производството съдът забеляза, че молителите не са изпълнили изискванията на чл. 10 [от Закона за политическите партии от 2005 г.], който предвижда, че [политическа партия] може да бъде учредена по инициатива на най-малко 50 граждани с изборителни права, които трябва да образуват инициативен комитет. Този [комитет] трябва да приеме учредителна декларация в писмена форма. Представената учредителна декларация от 1 юли 2007 г. е подписана от седемдесет и шест души, които обаче не са попълнили и подписали лично декларациите по чл. 11 [от горепосочения закон]. Нещо повече, съобразно чл. 11, ал. 1 [от този закон], декларацията трябва да бъде съставена от инициативния комитет. Тъй като в тази насока не са представени доказателства, съдът не може да бъде сигурен, че този инициативен комитет наистина е имал заседания и че в действителност са вземани такива решения. В протокола от учредителното събрание на 15 юли 2007 г. се казва, че са присъствали 685 пълнолетни български граждани, които лично са попълнили и подписали декларациите по чл. 11, ал. 1 [от горепосочения закон]. Съдът не вижда как е било възможно да се получат 685 декларации от пълнолетни български граждани за по-малко от петнадесет дни (т.е. от декларацията на комитета от 1 юли 2007 г. до 15 юли 2007 г.), така че да може да се проведе учредителното събрание на 15 юли 2007 г. Наистина чл. 12, ал. 1 [от закона] предвижда, че политическа партия се образува на учредително събрание, което се провежда на територията на Република България в срок до три месеца от датата на приемане на учредителната декларация. Обаче в този случай съдът не може да приеме, че е било възможно 685 души, които лично са попълнили декларациите си по чл. 11, ал. 1 [от закона], да се съберат, за да проведат [учредително събрание] в толкова кратък срок. Още повече че протоколът е подписан от председателя на събранието и протоколчика, а трябва да бъде подписан лично от всички учредители. Както е посочено по-горе, няма доказателства по чл. 11, ал. 1 [от закона], че [инициативният комитет] е приел образец на декларация, посредством която всеки пълнолетен български гражданин да може да се присъедини към партията, като я попълни и подпише лично. Тази декларация трябва да е готова преди провеждането на учредителното събрание. Тя трябва да съдържа информацията по чл. 11, ал. 2 [от закона]. Представените списъци с три имена, [ЕГН] и адреси не показват пред съда, че включените в него лица са членове на партията, тъй като към списъците не са приложени лично попълнени и подписани декларации (вж. представения списък на учредителите на партията). Този съд не знае дали на тези лица им е известно, че са членове на тази партия или просто това е списък, предназначен да докаже пред съда, че са изпълнени изискванията на чл. 15, ал. 3, т. 7 [от закона]. Тук трябва да се отбележи, че [съдът] получи от [Министерство на правосъдието] писмо, с което се уведомява, че [министерството] е получило писмо от ръководителя на отдела за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека [г-жа М.], в което тя пита дали е възможно, когато разглежда молбата за регистрацията на [партията-жалбоподател], съдът да приеме списъка от 5 000 членове, представен [в предишното регистрационно производство], по което съдът, чието решение е потвърдено от [Върховен касационен съд], е отказал да регистрира партията. Това писмо навежда съда на извода, че представеният по настоящото производство списък е същият като представения [в предишното регистрационно производство]. Използването на същия списък е в нарушение на чл. 11, ал. 3 и чл. 44 от [Конституцията, които предвиждат, че] партиите съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите, които могат свободно да се сдружават. Всяка молба за вписване в регистъра на политическите партии означава: първо, споделяне на идеите от една група

граждани с избирателни права, които използват демократични методи и средства за постигане на своите политически цели, изложени в платформата [на политическата партия] и второ, че образуването [на партията], нейните решения и дейност следва да съответстват на изискванията на закона. Ето защо използването на едни и същи доказателства по различни дела не може да бъде прието от съда. Представените [в предишното регистрационно производство] доказателства не могат да бъдат използвани по настоящото производство.

От представения устав [на партията] не става ясно какви са нейните политически цели и задачи. Посочените в чл. 4 и 5 от устава не определят организацията като политическа партия по смисъла на [Закона за политическите партии от 2005 г.] и [Конституцията]. Политическите партии са организации на гражданите, чрез които те участват в политическия живот на Република България. Това, което ги отличава от други сдружения на гражданите според чл. 12, ал. 2 от [Конституцията] е, че само те могат да преследват политически цели и да извършват политическа дейност. Тази дейност е определена в чл. 11, ал. 3 от [Конституцията] и в чл. 1 от [Закона за политическите партии от 2005 г.] като такава, която съдейства за формиране на политическата воля на гражданите – тя е волята на гражданите да участват в управлението на държавата. Извършването на политическа дейност е главният критерий за отличаване [на политическите партии] от другите сдружения на гражданите. В тази връзка следва да се отбележи, че политическите партии трябва ясно да декларират в уставите си своите цели и задачи, и методите, по които ще ги постигат. Очертаните в устава [на партията-жалбоподател] цели и задачи са ограничени, имат вероятностен характер и не отговарят на горепосочените изисквания. Според съда, изложените в чл. 4 от устава цели са по-скоро такива на сдружение с нестопанска цел ..., а не на политическа партия ... Следва също така да се отбележи, че политическа партия, която носи същото наименование и има същите цели, е регистрирана от Софийски градски съд с решение от 12 февруари 1999 г. ... По-късно [през 2000 г. Конституционният съд] обявява тази партия за противоконституционна и тя е заличена от регистъра. Решението на [Конституционния съд] показва, че не само наименованието и политическите цели са идентични със заявените от молителите по настоящото производство, но и че ръководството [на партията] се състои от същите лица. Ето защо съдът не може да бъде сигурен, че при същите политически цели и ръководство, партията няма да има същата съдба, т.е. да бъде изправена пред молба до [Конституционния съд] [за нейното забраняване]. Съдът намира, че конституционособразността на една политическа партия трябва да бъде преценявана на основата на нейната дейност. Изложените в чл. 4 от устава политически цели показват, че това е партия, действаща в определена част от територията на Република България, което противоречи както на [Закона за политическите партии от 2005 г.], така и на [Конституцията] (вж. чл. 4, т. 7 и 8 от устава [на партията]). Нещо повече, чл. 4, т. 6 от политическите цели на партията сочи добросъседските отношения на Балканите, в Европа и между всички страни, където живеят етнически македонци. В Република България няма отделен македонски етнос. Същото се отнася и за наименованието на партията.

За да впише една партия в регистъра, този съд изисква да има точни и ясни политически цели, както и методи и средства за тяхното постигане. Нещо повече, [една партия] трябва да представи като доказателство най-малко 5 000 лично попълнени и подписани декларации по чл. 11, ал. 2 [от Закона за политическите партии от 2005 г.], за да убеди напълно съда, че тези граждани наистина знаят, че членуват в конкретна политическа партия, че споделят

нейните политически цели, изразяват своята лична воля да членуват в нея и заявяват, че приемат основните принципи и цели на партията, изложени в учредителната ѝ декларация, както и че не членуват в друга политическа партия. Тези изисквания се отнасят до всички политически партии без изключение.

Поради тези причини молбата [на партията-молител] трябва да бъде отхвърлена и съдът отказва да я впише в специалния регистър.”

3. Производството пред Върховен касационен съд

31. На 30 август 2007 г. партията-жалбоподател обжалва решението пред Върховен касационен съд. В изявление, подадено на 16 септември 2007 г. тя навежда доводи, освен други такива, че нейната регистрация би била в съответствие с решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе). В тази връзка тя се позовава на относимите решения на Комитета на министрите на Съвета на Европа.

32. След като разглежда жалбата в съдебно заседание на 5 октомври 2007 г., в окончателно решение от 11 октомври 2007 г. (реш. № 762 от 11 октомври 2007 г. по т. д. № 753/2007 г., ВКС, II т. о.), Върховен касационен съд потвърждава решението на Софийски градски съд, като се мотивира по следния начин:

„...Атакуваното решение е правилно и следва да бъде потвърдено.

След като разгледа доказателствата по делото, [този съд] намира, че отказът да се регистрира [партията-жалбоподател] е законосъобразен. Чл. 15 [от Закона за политическите партии от 2005 г.] съдържа изчерпателен списък на документите, които трябва да бъдат подадени пред съда за регистрирането на сдружение на български граждани, учредено с цел формиране и изразяване на политическата воля на хората чрез избори или чрез други демократични средства – чл. 2 [от Закона]. [Този съд] намира, че като представят списък с 5 000 членове, съставен по време на предишно учредително събрание на [партията-жалбоподател] и представен [в предишното производство по нейната регистрация], молителите не са изпълнили изискванията на чл. 15, ал. 3, т. 7 [от Закона]. ... Причината, поради която законът изисква минимален брой документи да бъдат представени за регистриране на една политическа партия, е съдът по регистрацията да може да провери дали е спазена процедурата за учредяването ѝ и дали е налице минималният брой членове, за да се гарантира, че [тя може да бъде] реален играч на политическата сцена, чиито цели, одобрени от членовете ѝ, са от обществена значимост и гарантират нейното съществуване на политическата сцена на страната.

[Материалите по делото от предишното производство по регистрация] не са включени в материалите по настоящото дело, но възможното сходство или дори съвпадане на целите и принципите, приети при това предишно учредително събрание и изложените в представения по настоящото производство устав на партията, не могат да гарантират, че може да се направи извода, че представеният [при предишното регистрационно производство] списък показва, че необходимият брой на членовете на кандидатстващата за регистрация партия действително е достигнат. Без съмнение, заложената в горепосочената разпоредба идея е да бъде сигурно, че действително е налице изискуемият брой членове, декларирали желанието си да обединят усилията си за постигане на

посочените в устава на партията цели, който устав е приет на същото учредително събрание. От тази гледна точка, попълненият при предишното учредяване на партията списък на членовете не може да послужи за целта, която си поставя законът. Членският състав на една организация, включително и на политическа, е динамична стойност, която може да се увеличава или намалява поради промяна в политическите възгледи – нещо, което е характерно за всеки човек. Тази динамика, която несъмнено отразява също и естествени биологични процеси, изисква [учредителите] да установят пред съда по регистрацията необходимия брой на членовете към момента на учредяване на партията или към момента на подаване на молбата за нейната регистрация. Очевидно е, че по настоящото дело тези изисквания на чл. 15, ал. 3, т. 7 не са изпълнени поради липсата на информация за броя на лицата, изразили желанието си да станат членове [на партията-жалбоподател и да работят] за постигане на нейните цели, приети на учредителното събрание, проведено на 15 юли 2007 г. и изложени в приетия от учредителите устав.

Правилото на чл. 15 [от Закона за политическите партии от 2005 г.] е императивно. Неспазването дори на едно от изискванията представлява достатъчно основание за отказ на регистрация, което е направено с атакуваното решение. Тъй като този съд споделя достигнатите [в това решение] окончателни изводи, той приема, че следва да го потвърди.”

D. Третият опит за пререгистрация на партията-жалбоподател

33. На 19 октомври 2008 г. ОМО Илинден – ПИРИН провежда национална конференция. Същия този ден вторият, третият, четвъртият, петият и шестият жалбоподатели подават молба до Софийски градски съд за изменение в регистрацията на партията. Искането се основава на обстоятелството, че този Съд е приел, че прекратяването на партията през 2000 г. е в нарушение на член 11 от Конвенцията, така че партията никога не е прекратявала своето съществуване.

34. Софийски градски съд провежда съдебно заседание на 9 декември 2008 г. На 19 декември 2008 г., очевидно третирайки искането като обикновено искане за регистрация, той го отхвърля. СГС приема, че учредителите на партията не са приложили всички необходими документи (като учредителна декларация, индивидуални декларации за членство, подписани от учредителите и нотариално заверени образци от подписите на представителите на партията), които да доказват, че партията е надлежно образувана. Той също така казва, че решението на този Съд по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе) няма нищо общо с производството по регистрация и не може да служи като основание да се приеме, че партията никога не е прекратявала своето съществуване.

35. Вторият жалбоподател, г-н Сингартийски, обжалва, като изтъква основания, че законът е нарушен. Той твърди, че Софийски градски съд неправилно не е дал възможност на ОМО Илинден –

ПИРИН да представи всички липсващи елементи от процедурата по учредяването ѝ. Пропускът на съда да стори това, съчетано с произтичащия от него отказ да регистрира партията е в нарушение на задължението на България да изпълнява решението на този Съд по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе) и да вземе под внимание указанията на Комитета на министрите на Съвета на Европа в тази връзка.

36. След като разглежда жалбата на 18 май 2009 г., в окончателно решение от 19 май 2009 г. (реш. № 66 от 19 май 2009 г. по гр. д. № 193/2009 г., ВКС, I т. о.), Върховен касационен съд потвърждава решението на Софийски градски съд, като се мотивира по следния начин:

„Субективното право за регистрация е правно гарантирана възможност да се иска вписване в съответния регистър на подлежащите на регистрация обстоятелства (и промените в тези обстоятелства). Конкретни права и задължения в тази насока могат да възникнат и да се развият само по начина, предвиден в специалните разпоредби, регулиращи тези въпроси. По въпросното дело, Законът за политическите партии [от 2005 г.] съдържа определени изисквания, които трябва да бъдат изпълнени, за да има успех искането за регистрацията на една политическа партия. Едно от тези изисквания е задължението по чл. 15 [от Закона] учредителите да приложат определени документи към молбата си. Тези документи трябва да бъдат представени, за да може съдът по регистрацията да установи дали молбата е допустима и основателна. Задължение на учредителите е да ги представят и те са пряко свързани с установяването на поредица от правни действия, водещи до образуването на политическа партия. Ето защо подаването на нередовна молба – непредставянето на изискуемите от закона приложения, е равносилно на неизпълнение на задължението да се подаде надлежна молба. Нещо повече, някои от нередовностите не могат да бъдат поправени по начина и в сроковете, предвидени в чл. 129 [от Гражданския процесуален кодекс от 2007 г.], тъй като те сочат такива пропуски от страна на учредителите [на партията], че правят молбата за регистрацията ѝ неоснователна. Въпреки че производството не е състезателно, неговата специфика изисква съдът да прецени дали нередовностите [на молбата] могат да бъдат поправени, за да може искането да завърши с успех, тъй като законът изисква да са налице всички предпоставки за регистрацията на една политическа партия. Липсата дори на една такава предпоставка прави молбата неоснователна. По настоящото дело [долната] инстанция е приела, че не са изпълнени императивните изисквания на закона (не е налице учредителна декларация; тази декларация не е публикувана в ежедневник [както изисква] чл. 10 от Закона за политическите партии [от 2005 г.]; задължителните изисквания на чл. 11 и 12 [от този Закон] не са изпълнени). Макар че в жалбата си молителите твърдят, че са били готови да представят актуални доказателства, горните пороци не могат да бъдат поправени по начина и в сроковете, предвидени в чл. 129 [от Гражданския процесуален кодекс от 2007 г.], тъй като те предполагат осъществяването на определени факти към момента, когато партията е била учредявана. Ето защо те се отнасят до основателността на молбата, а не до нейната допустимост. Освен това, твърдението на [г-н] Тиков на заседанието на 9 декември 2008 г., че учредителите не разполагат с други документи, освен вече представените, води пряко до извода, че жалбата е неоснователна, тъй като то противоречи на

позицията на молителите пред [долната инстанция], където е трябвало те да предприемат необходимите процесуални действия. Ето защо [долната инстанция] не е нарушила съдопроизводствените правила и правилно е преценила неоснователността на молбата пред вид на представените от молителите приложения.

Жалбоподателите твърдят, че горепосоченото нарушение на съдопроизводствените правила е пряко свързано със задължението на българските власти в сътрудничество с Комитета на министрите на Съвета на Европа да определят подходящите начини да бъде „регистрирана“ политическа партия „ОМО Илинден – ПИРИН“. Те твърдят, че българското правителство е длъжно да изпълни решението на Съда по правата на човека от 29 октомври 2005 г. и че тъй като това решение не е изпълнено, е необходимо да се вземат индивидуални мерки, за да бъде допусната регистрацията на политическата партия. Становището на молителите е, че отказът на СГС [да регистрира партията] е в нарушение на решението на Съда по правата на човека и на задължителните указания на Комитета на министрите на Съвета на Европа.

Оплакването е неоснователно.

Решението на Съда по правата на човека от 29 октомври 2005 г. се отнася, както правилно отбелязва [Софийски градски съд], до нарушение на чл. 11 от Европейската конвенция за правата на човека, произтичащо от извода на Конституционния съд в решението му от 29 февруари 2000 г., че политическа партия ОМО Илинден – ПИРИН е противоконституционна. Това няма отношение към настоящото дело, тъй като отказът да бъде регистрирана [партията] се основава на неизпълнението от нейна страна на формалните изисквания на Закона за политическите партии [от 2005 г.]. Тези изисквания се прилагат спрямо всички, а не само по отношение на жалбоподателя. Ето защо [долната инстанция] правилно прави извода, че решението на Европейския съд по правата на човека е неотносимо към искането за регистрация по настоящото дело. Един от основните принципи на правото, свързано с регистрацията, произтичащ пряко от чл. 4 на Конституцията, е принципът за законосъобразност. Той изисква органите, които разглеждат искания за регистрация, да изпълняват стриктно задълженията си и изисква онези, които подават исканията си за регистрация, да изпълняват стриктно своите задължения. Прилагането на този принцип е гарантирано от строги правила, регулиращи обстоятелствата, които трябва да бъдат регистрирани, начина на тяхната регистрация, възможността да се обжалват произнасянията на органите по регистрацията и санкциите при неспазване на свързаните с регистрацията задължения. Ето защо, лицата, които носят отговорността да спазват свързаните с регистрацията задължения, са жалбоподателите, независимо от това каква е тяхната самоличност, а не други лица, така че неизпълнението на тези задължения води до отказ за регистрация на исканото обстоятелство.”

II. ОТНОСИМИ ДОКУМЕНТИ НА КОМИТЕТА НА МИНИСТРИТЕ

37. На своето 997-мо заседание на 5 и 6 юни 2007 г. Комитетът на министрите отбелязва продължителните проблеми с регистрацията на партията и поканва Секретариата си „да разгледа в сътрудничество с българските власти и жалбоподателите възможностите, с които

жалбоподателите разполагат с оглед да получат регистрацията [на партията]“ (CM/Del/Dec(2007)997).

38. На своето 1007-мо заседание, проведено на 17 октомври 2007 г., Комитетът на министрите „отбелязва оплакванията на жалбоподателите по делото на ОМО Илинден – ПИРИН относно изхода на новото производство по регистрацията на политическата партия“, „отбелязва различните проблеми, които продължават да възникват по въпроса за индивидуалните мерки по последното дело“ и „кани българските власти в сътрудничество със Секретариата да разгледат възможните решения на тези проблеми в рамките на българския правен ред“ (CM/Del/Dec(2007)1007).

39. Комитетът на министрите приключва разглеждането на жалба № 59489/00 (*Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други с/у България*) на своето 1072-ро заседание на 3 декември 2009 г., като приема Резолюция CM/ResDH(2009)120, относимите части от която гласят:

„... Като припомня, че установеното от Съда нарушение на Конвенцията по това дело касае нарушаване на свободата на сдружаване на организация, която цели да постигне „признаване на македонското малцинство в България“, което нарушение произтича от прекратяването през 2000 г. на неговата политическа партия на основание съображения за национална сигурност (твърдени сепаратистки идеи), при положение, че жалбоподателите не са загатвали за никакви намерения да използват насилие или други недемократични средства, за да постигнат целите си (нарушение на член 11) (вж. подробности в Приложението);

Като припомня, че установяването на нарушения от страна на Съда изисква освен и извън заплащането на справедливо обезщетение, също и приемането от страна на държавата-ответник, където е подходящо:

- на индивидуални мерки, за да се прекратят нарушенията и да се заличат последиците от тях, така че да се постигне колкото е възможно по-пълно възстановяване на първоначалното положение [*restitutio in integrum*]; и
- общи мерки, предотвратяващи подобни нарушения;

Като припомня, че задължението на държавата-ответник относно индивидуалните мерки по това дело предполага да се разреши на жалбоподателите да поискат нова регистрация на своята политическа партия в рамките на производство, което е в съответствие с изискванията на Конвенцията и по-конкретно с тези на член 11 (за повече подробности вж. информационния документ CM/Inf/DH(2007)8);

Като припомня, че след решението на Съда жалбоподателите са поискали три пъти от вътрешните съдилища регистрация на своята политическа партия и че Комитетът на министрите проследи въпросните производства до техния край;

Като припомня, че той е изразил загриженост по-конкретно относно факта, че решението на първоинстанционния съд по второто искане за регистрация на политическата партия на жалбоподателите повтаря основания, които Съдът е инкриминирал;

Като в тази връзка набляга, че съдебните решения относно третото искане за регистрация не повтарят подобни основания, а се основават изключително на неспазване на изискванията на закона относно материалните действия за конституиране на партията и на относимите документи, които следва да бъдат представени;

Като отбелязва със задоволство декларацията на правителството, съобразно която то „не вижда пречки жалбоподателите да получат регистрация на своята организация като политическа партия при условие, че бъдат изпълнени изискванията на Конституцията на държавата и формалните изисквания на Закона за политическите партии, без по отношение на жалбоподателите да се противопоставят никакви основания като инкриминираните от Съда“;

Като подчертава в този контекст, че с изменението през януари 2009 г. на Закона за политическите партии [от 2005 г.] е намален от 5 000 на 2 900 броят на членовете, който се изисква, за да се учреди политическа партия и че този нов брой както изглежда ще даде възможност да се разрешат срещаните от жалбоподателите проблеми при учредяването на партията им съобразно изискванията на Закона за политическите партии от 2005 г.;

Като взема пред вид че с оглед на горните съображения, изглежда, че понастоящем жалбоподателите могат да кандидатстват за регистрация на партията си в производство, което отговаря на изискванията на член 11 от Конвенцията;

След като разгледа също така и общите мерки, и по-конкретно предприетите от българските власти мерки, повишаващи осведомеността, за да се осигури тълкуването на приложимото вътрешно законодателство в съответствие с Конвенцията, като по този начин да се предотвратят нарушения, подобни на тези, установени от страна на Съда (вж. подробности в Приложението);

Като отбелязва, че правителството взе мерки да продължи организирането на действията по повишаване на осведомеността в областта на прилагането на член 11 от Конвенцията, които включват и посещения на съдии в Съвета на Европа и особено на такива от компетентните съдилища;

След като със задоволство установи, че държавата-ответник заплати на жалбоподателите справедливото обезщетение (вж. подробности в Приложението),

ДЕКЛАРИРА, след като разгледа предприетите от държавата-ответник мерки (вж. Приложението), че е упражнил функциите си по член 46, алинея 2 от Конвенцията по това дело и

РЕШАВА да прекрати разглеждането на това дело.”

40. В приложение към Резолюцията Комитетът описва изложените по-горе в параграфи 33-36 развития на нещата, изменението на Закона за политическите партии от 2005 г., с което се намалява броят на изискуемия членски състав от пет хиляди на две хиляди и половина души (вж. параграф 47 по-долу) и цитираната в Резолюцията декларация на Правителството. Приложението съдържа също така и описание на предприетите от Правителството общи мерки. Те се състоят в публикуването и разпространяването на решението на Съда и на ръководство, в което се описва практиката на Съда в областта на

свободата на сдружаване, както и в няколко курса за обучение на съдии и прокурори по тази тема.

III. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

A. Конституцията

41. Приложимите разпоредби на Конституцията от 1991 г. гласят както следва:

Член 4 ал. 1

„Република България е правова държава. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната.“

Член 5 ал. 4

„Международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.“

Член 11, ал. 3 и 4

„(3) Партиите съдействуват за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите. Редът за образуване и прекратяване на политически партии, както и условията за тяхната дейност се уреждат със закон.

(4) Не могат да се образуват политически партии на етническа, расова или верска основа, както и партии, които си поставят за цел насилствено завземане на държавната власт.“

Член 12

„(1) Сдруженията на гражданите служат за задоволяване и защита на техните интереси.

(2) Сдруженията ... не могат да си поставят политически цели и да извършват политическа дейност, присъщи само на политическите партии.“

Член 38

„Никой не може да бъде преследван или ограничаван в правата си поради своите убеждения, нито да бъде задължаван или принуждаван да дава сведения за свои или чужди убеждения.“

Член 44

„(1) Гражданите могат свободно да се сдружават.

(2) Забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни

или военизирани структури, или се стремят да постигнат целите си чрез насилие.

(3) Законът определя организациите, които подлежат на регистрация, реда за тяхното прекратяване, както и взаимоотношенията им с държавата.”

В. Законът за политическите партии от 2005 г.

42. Законът за политическите партии от 2005 г., който влиза в сила на 1 април 2005 г. и отменя Закона за политическите партии от 1990 г., урежда учредяването, регистрацията, устройството, дейността и прекратяването на политическите партии (член 1).

43. Процедурата по учредяване на партиите е изложена в чл. чл. 10-19 от Закона. Политическа партия се учредява по инициатива на най-малко 50 граждани с избирателни права (чл. 10, ал. 1). Те трябва да образуват инициативен комитет, който приема учредителна декларация в писмена форма, определяща основните принципи и цели на политическата партия (чл. 10, ал. 2 и ал. 3). След това инициативният комитет публикува най-малко в един национален ежедневник тази декларация и открива подписка за набиране на членове-учредители (чл. 10, ал. 4). Всеки гражданин с избирателни права може да се присъедини към подписката чрез саморъчно попълнена и подписана декларация за индивидуално членство по образец, утвърден от инициативния комитет (чл. 11, ал. 1). С тези декларации за членство (не трябва да бъдат смесвани с учредителната декларация) бъдещите членове изразяват волята си за членство в партията и декларират, че приемат нейните основни принципи и цели, изложени в учредителната декларация (чл. 11, ал. 2). Те трябва също така да декларират, че не членуват в друга политическа партия (пак там), тъй като едно лице не може да участва в учредяването на партия, ако вече членува в друга партия (чл. 8, ал. 1 и ал. 2). Членовете на инициативния комитет също попълват и подписват такива декларации за членство (чл. 11, ал. 3). След като подписката приключи, партията се образува на учредително събрание, което трябва да се проведе на територията на България в срок до три месеца от датата на приемане на учредителната декларация (чл. 12, ал. 1). На събранието трябва да присъстват най-малко 500 български граждани, подписали декларация за членство (чл. 12, ал. 2). Учредителното събрание приема устав на партията и избира нейните ръководни и контролни органи (чл. 13, ал. 1 и ал. 2).

44. Уставът на партията трябва да съдържа освен други положения, наименованието и символите на партията; целите и начините за постигането им; нейните ръководни и контролни органи; реда за свикване на тези органи; тяхното избиране, освобождаване и правомощия; реда за възникване и прекратяване на членството;

правата и задълженията на членовете (чл. 14, ал. 1). Не се допуска наименованието и символите на партията да бъдат идентични с тези на друга партия, дори и към тях да са прибавени думи, букви, цифри, числа или други знаци (чл. 14, ал. 2). Също така символите на партията не могат да съдържат или наподобяват герба или знамето на Република България или на друга държава, нито религиозни знаци или изображения (чл. 5, ал. 1).

45. В срок до три месеца от учредителното събрание на партията тя трябва да подаде молба да бъде вписана в специален регистър, воден от Софийски градски съд. Молбата трябва да бъде изготвена от управителния орган на партията, който я представлява (чл. 15, ал. 1 и ал. 2). Към молбата трябва да бъдат приложени: (а) учредителната декларация; (б) протоколът от учредителното събрание; (в) уставът на партията; (г) списък, съдържащ трите имена, ЕГН, постоянен адрес и саморъчен подпис на не по-малко от 500 членове – учредители на партията; (д) декларациите за индивидуално членство; (е) нотариално заверени образци от подписите на представляващите политическата партия; (ж) списък, съдържащ трите имена, ЕГН и постоянен адрес на не по-малко от пет хиляди членове; (з) нотариално заверена декларация от ръководството на политическата партия за автентичността на устава и двата списъка; и (и) удостоверение за уникалност на името на партията, което се получава от регистратурата на Софийски градски съд (чл. 15, ал. 3 и 4).

46. Софийски градски съд трябва да разгледа молбата в едномесечен срок от подаването ѝ в открито заседание, на което присъстват молителите и прокурор. Той трябва да се произнесе с решение в четиринадесетдневен срок (чл. 16). Това решение подлежи на обжалване пред Върховен касационен съд (чл. 18, ал. 1), който трябва да се произнесе по жалбата в четиринадесетдневен срок с окончателно решение (чл. 18, ал. 2). Партията се вписва в регистъра в седемдневен срок от влизане в сила на решението за регистрация (чл. 18, ал. 3). В този момент тя придобива качеството на юридическо лице (чл. 18, ал. 4). Решението на съда за вписване на политическата партия в регистъра се обнародва в "Държавен вестник" (чл. 19).

47. През януари 2009 г. с изменение на чл. 15, ал. 1 броят на лицата, които трябва да бъдат включени в списъка на членовете, който се прилага към молбата за регистрация, е намален на две хиляди и петстотин (вж. параграф 45 (г) по-горе).

48. Параграф 28 от преходните и заключителни разпоредби на закона за изменение предвижда, че до 31 март 2009 г. прокуратурите трябва да проведат проучване и да искат разпускането на всяка политическа партия, която не отговаря на изискванията на чл. 40, ал. 1, т. 1-4 от Закона. Според този текст една политическа партия трябва да се разпусне, ако (а) с дейността си нарушава системно изискванията на

Закона, (b) дейността ѝ противоречи на разпоредбите на Конституцията, (c) повече от пет години от последната ѝ съдебна регистрация не е участвала в избори за народни представители, за президент и вицепрезидент или на местни избори, или (d) не е подала годишните си финансови отчети пред Сметната палата за две последователни години.

С. Законът за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г.

49. Законът за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г., който влиза в сила на 1 януари 2001 г. и отменя части от Закона за лицата и семейството от 1949 г., и чиито разпоредби уреждат всички въпроси, неуредени от Закона за политическите партии от 2005 г. (параграф 2 от преходните и заключителни разпоредби на този Закон), урежда учредяването, регистрацията, устройството, дейността и прекратяването на юридическите лица с нестопанска цел, които са сдружения и фондации (чл. 1). Неговата първа глава съдържа определени общи правила и принципи, които се прилагат спрямо всички видове юридически лица с нестопанска цел; неговата глава втора предписва по-подробни правила за сдруженията, а глава трета е посветена на юридическите лица с нестопанска цел, които действат в обществена полза.

50. Съгласно чл. 7, ал. 1 и ал. 2 наименованието на юридическото лице трябва да включва ясно означение на вида на неговия вид и трябва да не въвежда в заблуждение и да не накърнява добрите нрави.

51. Чл. 26, ал. 1 предвижда, че общо събрание на сдружението може да се свика по искане на една трета от членовете му, ако е необходимо чрез искане до компетентния съд.

52. Решенията на общото събрание подлежат на съдебен контрол относно тяхната законосъобразност и съответствие с устава (чл. 25, ал. 4). Исканията за съдебен контрол могат да бъдат подавани от всеки член на сдружението или на негов орган, или от прокурора (чл. 25, ал. 6).

Д. Гражданският процесуален кодекс

53. Към съответния момент Гражданският процесуален кодекс от 1952 г. заедно с някои нормативни актове урежда процедурата за вписване на юридически лица като дружества, сдружения, фондации и политически партии в специални регистри, водени от районните съдилища и Софийски градски съд. Това вписване се извършва след провеждането на несъстезателно производство, образувано по искане на представляващите съответните юридически лица (чл. 489 и чл. 494). В хода на това производство съдът може да събира доказателства по

свой почин и да взема предвид непосочени от молителя факти (чл. 427 и чл. 429). На 1 март 2008 г. кодексът е отменен от Гражданския процесуален кодекс от 2007 г.

IV. ОТНОСИМИ МАТЕРИАЛИ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА

54. Европейската комисия за демокрация чрез право („Венецианската комисия“) прави следните препоръки в своите Насоки и обяснителен доклад по законодателството относно политическите партии: някои конкретни въпроси (CDL-AD(2004)007rev, 15 април 2004 г.):

„В. Регистрацията е необходима стъпка за признаване на едно сдружение за политическа партия, тъй като участието в общи избори или публичното финансиране на една партия само по себе си не представлява нарушение на защитените права по член 11 и 10 от Европейската конвенция за правата на човека. Обаче всички изисквания относно регистрацията трябва да бъдат такива, каквито са „необходими в едно демократично общество“ и да са съразмерни с преследваната с въпросните мерки цел. Държавите, в които се прилагат процедури за регистрация следва да се въздържат от налагане на прекомерни изисквания за териториална представителност на политическите партии и за минимален членски състав. ...

...

а. Регистрация на политически партии

10. ... много държави приемат регистрацията като необходима стъпка за признаване на едно сдружение за политическа партия, за участие в общи избори или за публично финансиране. Тази практика – както Венецианската комисия е заявила и преди в своите *Насоки относно забраняването и разпускането на политически партии*, дори и да е възприемана като ограничаваща правото на свобода на сдружаване и свобода на изразяване, сама по себе си не представлява нарушение на защитените права по член 11 и член 10 от Европейската конвенция за правата на човека. Обаче изискванията за регистрация са различни в различните държави. Регистрацията може да се счита като мярка за уведомяване на властите относно учредяването на партията и относно нейното намерение да участва в избори и следователно да се ползва от даваните на политическите партии облаги в качеството им на специфичен вид сдружаване. Обаче прекомерните изисквания могат да вдигнат прага за регистрация до неразумно равнище, което може да е в разрез с Конвенцията. Всички разпоредби във връзка с регистрацията трябва да бъдат такива, каквито са необходими за едно демократично общество и да са съразмерни с преследваната с въпросните мерки цел.“

55. В относимата си част доклад, приет от Венецианската комисия на 16 февруари 2004 г. относно учредяването, организацията и дейността на политическите партии и основан на отговори на анкета (CDL-AD(2004)004), гласи следното:

„23. Някои държави налагат на политическите партии задължение да преминат през процедура на регистрация. В почти всички посочени в първата група на параграф 2.1. държави трябва да се преминава през процедура на

регистрация или поне през депозиране на уставите им при компетентните органи на съответната държава. Тази процедура се оправдава с необходимостта формално да се признае едно сдружение за политическа партия. Някои от тези допълнителни изисквания могат да са различни в отделните държави:

- a) свикване на събрание за учредяване на партията (Албания, Армения, Азербайджан, Босна и Херцеговина и Румъния);
- b) приемане на учредителен договор/устав (Албания, Армения, Австрия, Азербайджан, Босна и Херцеговина, Хърватия, Кипър, Република Чехия, Естония, Литва и Румъния);
- c) съставяне на програма (Албания, Армения, Азербайджан, Босна и Херцеговина, Канада, Хърватия, Република Чехия, Естония, Германия, Латвия, Литва, Румъния и Словакия);
- d) минимален брой членски състав (Азербайджан, Босна и Херцеговина, Канада, Хърватия, Република Чехия, Естония, Грузия, Германия, Гърция, Киргизстан, Латвия, Литва, Руска федерация, Словакия и Турция);
- e) избор на ръководен орган/президентство/постоянен комитет (Албания, Армения, Хърватия, Кипър, Румъния и Обединеното кралство);
- f) постоянен адрес на управление/ на лидерите (Армения, Азербайджан, Канада, Хърватия, Кипър, Румъния, Руска федерация и Обединеното кралство);
- g) принципи на вътрешната организация (Република Чехия, Германия, Литва, Полша, Румъния, Руска федерация, Испания и Турция);
- h) заплащане на такса за регистрация (Армения и Азербайджан);
- i) подписи, които удостоверяват определено териториално представителство (Молдова, Руска федерация, Турция и Украйна); и
- j) публикуване на информация за учредяване на партията в средствата за масова информация (Австрия).

24. След като бъдат изпълнени тези изисквания, компетентен орган (например Министерство на правосъдието) започва процедурата по официалната регистрация. При някои държави, като например Австрия и Испания, уставът (учредителният договор) просто се подава пред компетентния орган, за да бъде вписан в специален държавен регистър.

...

28. Повечето държави смятат регистрацията за необходима стъпка за признаването на едно сдружение за политическа формация. Обаче някои държави, както вече бе посочено, смятат държавната регистрация за чиста формалност. Например в Австрия, Министерство на вътрешните работи не може да откаже депозирането или регистрация на устава на партията.

29. Има и друг критерий за разграничаване на давания на партиите статут. В някои държави се изисква регистрирането на такива сдружения, за да могат те да получат пълното качество на юридическо лице. Ако не бъде извършена такава регистрация, партията не може да има банкови сметки, да получава финансиране с публични средства или да притежава имущество (Азербайджан, Хърватия, Грузия и Украйна).

30. Някои държави имат по-стриктни правила по отношение на процедурата по регистрация. Например в Молдова, действащото законодателство относно

политическите партии им налага задължение да представят пред Министерство на правосъдието списъци със своите членове всяка година, за да се поднови регистрацията им.”

V. ОБЯСНИТЕЛЕН ДОКЛАД КЪМ ПРОТОКОЛ № 14

56. Обяснителният доклад към Протокол № 14 (CETS No. 194) гласи в относимата му част:

“98. Бързото и пълно изпълнение на решенията на Съда е изключително важно. То е още по-важно по свързаните със структурни проблеми дела, за да се предотврати заливането на Съда с повтарящи се жалби. Ето защо още от Римската конференция на министрите на 3 и 4 ноември 2000 г. (Резолуция I) се счита, че е от съществено значение да се засилят в тази насока средствата, с които разполага Комитетът на министрите. Страните по Конвенцията имат колективно задължение да пазят авторитета на Съда и по този начин – доверието към и ефективността на системата по Конвенцията, винаги когато Комитетът на министрите прецени, че една от Високодоговарящите страни откаже изрично или чрез поведението си да изпълни влязло в сила решение на Съда по дело, по което е страна.

99. Алинеи 4 и 5 от член 46 съответно дават правомощия на Комитета на министрите да завежда пред Съда производство за нарушение (Съдът заседава като Голяма камара – вж. нов член 31, б. b), след като преди това е връчил на съответната държава уведомление, че трябва да изпълни решението. Решението на Комитета на министрите да стори това се взема с квалифицирано мнозинство от две трети от представителите, имащи право да заседават в Комитета. Тази процедура по нарушенията не цели да повдига отново въпроса за нарушение на Конвенцията, по което вече Съдът се е произнесъл с първото решение. Тя също така не предвижда плащане на финансова санкция от страна на Високодоговарящата държава, за която е установено, че е нарушила чл. 46, алинея 1. Приема се, че политическият натиск, упражняван чрез производството по неизпълнение пред Голямата камара и чрез неговото решение, би трябвало да е достатъчен, за да осигури изпълнение на първото решение на Съда от страна на съответната държава.

100. Би следвало Комитетът на министрите да завежда дела за нарушение само при изключителни обстоятелства. Независимо от това, както изглежда, е необходимо на Комитета на министрите да се предоставят повече средства за натиск, в качеството му на контролиращ изпълнението на решенията на Съда компетентен орган, така че да осигурява изпълнението на тези решения. Понастоящем крайната мярка, с която разполага Комитетът на министрите, е прибегването до член 8 от Статута на Съвета на Европа (отнемане на правото да се гласува в Комитета на министрите или дори изключване от Организацията). Това е крайна мярка, която би се оказала в повечето случаи с обратен ефект; все пак Високодоговарящата страна, която се окаже в предвидената в алинея 4 от член 46 ситуация, много повече от останалите се нуждае от дисциплинарни мерки от страна на Съвета на Европа. Ето защо новият член 46 добавя към съществуващите нови възможности за оказване на натиск. Самото наличие на такова производство и опасността то да бъде използвано, би следвало да представляват ефикасен нов стимул за изпълнение на решенията на Съда. Предвижда се, че завършекът на производството по нарушението ще се изразява в решение на Съда.”

ПО ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 11 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

57. Жалбоподателите се оплакват по член 11 и член 46 от Конвенцията, че първият и вторият откази на съдилищата да впишат ОМО Илинден – ПИРИН в регистъра на политическите партии са в нарушение на правото им на свобода на сдружаването и на задължението на българската държава да спазва влязлото в сила решение на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други*.

58. Член 11 и член 46 от Конвенцията предвиждат следното:

Член 11

„1. Всеки има право на свобода на мирните събрания и на свободно сдружаване, включително правото да образува и членува в професионални съюзи за защита на своите интереси.

2. Упражняването на това право не подлежи на никакви ограничения, освен на тези, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната или обществената сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала или на правата и свободите на другите. Този член не изключва въвеждането на законни ограничения върху упражняването на тези права от служещите във въоръжените сили, полицията или държавната администрация.“

Член 46

„1. Високодоговарящите страни се задължават да изпълняват влезлите в сила решения по същество на Съда по всяко дело, по което те са страна.

2. Влязлото в сила решение на Съда се изпраща на Комитета на министрите, който следи за неговото изпълнение.“

59. Член 16 от Протокол № 14 към Конвенцията (CETS No. 194), който влезе в сила на 1 юни 2010 г., добави три нови алинеи към член 46 от Конвенцията. Новите алинеи 4 и 5 гласят:

„4. Ако Комитетът на министрите е на мнение, че Високодоговаряща страна отказва да изпълни влязло в сила решение по дело, по което е страна, той може, след отправяне на формално уведомление до тази страна, и с решение, прието с мнозинство от две трети от представителите, имащи право да заседават в комитета, да отнесе до Съда въпроса дали тази страна е изпълнила задължението си по алинея 1.

5. Ако Съдът установи нарушение по алинея 1, той връща делото на Комитета на министрите за обсъждане на мерките, които да бъдат предприети. Ако Съдът не установи нарушение по алинея 1, той връща делото на Комитета на министрите, който прекратява разглеждането му.“

А. Обхват на делото

60. Съдът счита, че е необходимо още от началото да подчертае, че обхватът на настоящото дело е ограничен до оплакванията на жалбоподателите, че през 2006-2007 г. и отново по-късно през 2007 г. българските съдилища са отказали да регистрират ОМО Илинден – ПИРИН. Все пак той ще вземе пред вид доказателства, отнасящи се до други събития, доколкото те биха могли да бъдат относими към оплакванията, с които е сезиран (вж. *Станков и Обединена македонска организация Илинден с/у България*, № № 29221/95 и 29225/95, пар. 59, ЕСПЧ 2001-IX и *Обединена македонска организация Илинден и други с/у България*, № 59491/00, пар. 30 и 31, 19 януари 2006 г.).

В. Допустимост

1. *Твърдяна липса на материална компетентност*

61. Правителството твърди първо, че жалбата е недопустима, тъй като Съдът не е компетентен да се произнася по твърдения за нарушения, извършени в процеса на изпълнение на решението му по делото *Обединена македонска организация Илинден - ПИРИН и други с/у България* (цитирано по-горе). То подчертава, че съгласно условията по член 46, алинея 2 от Конвенцията, влязлото в сила решение на Съда се изпраща на Комитета на министрите, който следи за неговото изпълнение. Този въпрос е все още висящ пред Комитета.

62. Жалбоподателите твърдят, че Съдът очевидно е компетентен да разглежда изпълнението на неговите решения. Съобразно член 32 от Конвенцията компетентността на Съда обхваща всички въпроси, засягащи тълкуването и прилагането, включително и изпълнението на решенията. В последно време Съдът анализира в редица случаи приложението на член 46, алинея 1 и съдържанието на задължението на държавите по тази клауза, като стигна до там, че да определи индивидуалните и/или общите мерки, необходими за изпълнение на решенията му. По настоящото дело са налице основателни причини Съдът да разгледа дали е нарушен член 46, алинея 1. В няколко свои решения той установи различни нарушения на правата по член 11 на лица, които твърдят, че имат македонско етническо самосъзнание и сега е изправен пред пет подобни жалби. Това сочи, че е налице системно нарушение, което би могло да оправдае посочването на конкретни мерки на държавата-ответник. Продължителният характер на нарушенията беше отбелязан от Комитета на министрите на Съвета на Европа, чийто Секретариат потърси начин да се поправи това положение, като даде указания на българските власти във връзка с усилията на ОМО Илинден – ПИРИН да получи нова регистрация. Обаче тези указания не бяха изпълнени и българските съдилища

отново отказаха да регистрират партията. Това сочи, че е налице пълно незачитане на решенията на Комитета на министрите и преднамерена политика да не се признават правата на събирания и сдружаване на жалбоподателите, и отказ да се съобразят с решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден - ПИРИН и други с/у България* (цитирано по-горе), което представлява нарушение на член 46, алинея 1. При тези обстоятелства би било подходящо Съдът да посочи индивидуалните мерки, чрез които могат да се отстранят последиците от горепосочените многократни нарушения. По настоящото дело няма реален избор относно необходимите мерки за отстраняване на нарушението. През октомври 2007 г. Върховен касационен съд да регистрира ОМО Илинден – ПИРИН само защото не приема за валиден списък от 5 778 членове на партията. Тъй като този въпрос е разглеждан в хода на производството пред Комитета на министрите и тъй като няма други пречки за регистрацията на партията, беше необходимо да се възобнови това производство и да се регистрира партията въз основа на вече представените документи, включително и този списък.

63. Съдът установява, че е сезиран с подобно възражение в неотдавнашното дело *Сдружение срещу фабриките за животни (BzT) с/у Швейцария (№ 2) (Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland)*, по което приема, че ролята на Комитета на министрите в областта на изпълнението на решенията на Съда не пречи на Съда да разглежда нови жалби, касаещи предприетите от ответна държава мерки в изпълнение на решение, ако тази жалба съдържа нова относима информация по въпроси, по които няма произнасяне в първото решение (вж. *Сдружение срещу фабриките за животни (BzT) с/у Швейцария (№ 2)*[Г.О.], № 32772/02, пар. 61-63, ЕСПЧ 2009-...).

64. За разлика от това дело и други подобни дела (вж. *Фишер с/у Австрия (Fischer v. Austria)* (реш.), № 27569/02, ЕСПЧ 2003-VI; *Лайънс с/у Обединеното кралство (Lyons v. the United Kingdom)* (реш.), № 15227/03, ЕСПЧ 2003-IX; *Крчмарж с/у Република Чехия (Krčmář v. the Czech Republic)* (реш.), № 69190/01; *Хаккар с/у Франция (Hakkar v. France)* (реш.), № 43580/04, 7 април 2009 г.; *Щек-Риш и други с/у Лихтенщайн (Steck-Risch and Others v. Liechtenstein)* (реш.), № 29061/08, 11 май 2010 г. и *Йокалан с/у Турция (Öcalan v. Turkey)* (реш.), № 5980/07, 6 юли 2010 г.), настоящото дело не се отнася до възобновяване на вътрешно производство, а до две нови поредици от производства, в които партията-жалбоподател иска наново да бъде регистрирана. В двата случая производствата приключват с отказ. В редица дела Съдът е приемал, че такива решения сами по себе си представляват намеса в правото на свобода на сдружаване (вж. *Сидиропулос и други с/у Гърция (Sidiropoulos and Others v. Greece)*, 10 юли 1998 г., пар. 31, *Сборник с присъди и решения 1998-IV; АПЕХ*

Юлдьозьотейнек Шьоветзеге и други с/у Унгария (APEH Üldözötteinnek Szövetsége and Others v. Hungar) (реш.), № 32367/96, 31 август 1999 г.; *Горзелик и други с/у Полша (Gorzelik and Others v. Poland)* [Г.О.], № 44158/98, пар. 52, ЕСПЧ 2004-I; *Партидул Комунистилор (Непечерици) и Унгуреану с/у Румъния (Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu v. Romania)*, № 46626/99, пар. 27, 3 февруари 2005 г.; *Обединена македонска организация Илинден и други*, цитирано по-горе; *Цонев с/у България*, № 45963/99, пар. 43, 13 април 2006 г.; *Московски клон на Армията на спасението с/у Русия (Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia)*, № 72881/01, пар. 71, ЕСПЧ 2006-XI; *Рамазанова и други с/у Азербайджан (Ramazanova and Others v. Azerbaijan)*, № 44363/02, пар. 60, 1 февруари 2007 г.; *Жечев с/у България*, № 57045/00, пар. 37, 21 юни 2007 г.; *Бекир-Уста и други с/у Гърция (Bekir-Ousta and Others v. Greece)*, № 35151/05, пар. 40, 11 октомври 2007 г.; и *Емин и други с/у Гърция (Emin and Others v. Greece)*, № 34144/05, пар. 37, 26 март 2008 г.). По едно от тези дела Съдът изрично отбелязва, че макар, че то би могло да има връзка с предишни или последващи регистрационни производства дотолкова, доколкото те биха били относими към оплакванията, с които е сезиран, такива производства излизат извън обхвата на делото (вж. *Обединена македонска организация Илинден и други с/у България*, цитирано по-горе, пар. 30 и 31). Така, макар че опитите на партията-жалбоподател да получи нова регистрация несъмнено са свързани с изпълнението на решението на Съда по *Обединена македонска организация Илинден - ПИРИН и други с/у България* (цитирано по-горе), в светлината на току-що цитираните дела, те могат да бъдат разглеждани като отделно положение, съдържащо относима нова информация, свързана с въпроси, по които няма произнасяне в това решение (вж. Съответно (вж. *Сдружение срещу фабриките за животни (BgT)(№ 2)*, цитирано по-горе, пар. 64-67, а също и *Мехеми с/у Франция (Mehemi v. France)*, (№2), № 53470/99, пар. 43 и 44, ЕСПЧ 2003-IV; и *Васерман с/у Русия (Wasserman v. Russia) (№ 2)*, № 21071/05, пар. 32-37, 10 април 2008 г.).

65. Следователно, възражението на Правителството за липса на материална компетентност трябва да бъде отхвърлено.

66. След като изясни този въпрос, Съдът установява, че е много съмнително да се счита, че член 46, алинея 1 дава право на един жалбоподател, което може да се отстоява в производство, образувано по индивидуална жалба. Макар че Съдът може, както току-що беше отбелязано, да проверява дали взетите от една ответна държава мерки в изпълнение на едно от неговите решения съответстват на материалните клаузи на Конвенцията (вж. *Сдружение срещу фабриките за животни (BgT)(№ 2)*, цитирано по-горе, пар. 61-68 и 78-98), той последователно определя, че не е компетентен да проверява на основание член 46, алинея 1 дали една Договаряща държава е

изпълнила задълженията си, наложени ѝ от едно от решенията на Съда (вж. *Акдивар и други с/у Турция (Akdivar and Others v. Turkey)* (член 50), 1 април 1998 г., пар. 44, *Сборник 1998-II*; *Мехеми (№ 2)*, цитирано по-горе, пар. 43; *Хаазе и други с/у Германия (Haase and Others v. Germany)* (реш.), № 34499/04, 7 февруари 2008 г.; *Васерман (№ 2)*, цитирано по-горе, пар. 121; *Бурдов (№ 2)*, цит. по-горе, § 121; и *Кафкарис с/у Кипър (Kafkaris v. Cyprus)* (реш.), № 9644/09, 21 юни 2011 г.). По същия начин се произнася и Комисията (вж. *Вестник Таймс Лимитед и други с/у Обединеното кралство (Times Newspapers Ltd. and Others v. the United Kingdom)*, № 10243/83, Решение на Комисията от 6 март 1985 г., Решения и доклади 41, стр. 123; *Руис-Матеос и други с/у Испания (Ruiz-Mateos and Others v. Spain)*, № 24469/94, Решение на Комисията от 2 декември 1994 г., Решения и доклади 79-В, стр. 141 и *Обершлик с/у Австрия (Oberschlick v. Austria)*, № № 19255/92 и 21655/93, Решение на Комисията от 16 май 1995 г., Решения и доклади 81-А, стр. 5). Както изглежда, новите алинеи 4 и 5, добавени към член 46 чрез член 16 от Протокол № 14 (вж. параграфи 56 и 59 по-горе) също потвърждават това.

67. Пред вид на тези разсъждения и като отбелязва, че във всички случаи въпросите, които биха могли да възникнат по член 46, алинея 1 от Конвенцията, са тясно преплетени с тези, възникващи по член 11 от Конвенцията, Съдът ще разгледа жалбата само по отношение на последната клауза (вж. съответно *Олсън с/у Швеция (Olsson v. Sweden)* (№ 2), 27 ноември 1992 г., пар. 93 и 94, Серия А, № 250; *Айдън с/у Турция (Aydin v. Turkey)*, 25 септември 1997 г., пар. 120, *Сборник 1997-VI* и *Йохансен с/у Норвегия (Johansen v. Norway)* (реш.), № 12750/02, 10 октомври 2002 г.).

2. Твърдяно неизчерпване на вътрешноправните средства за защита

68. Второ, Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали всички вътрешноправни средства за защита. Те са подали трета молба за регистрация на партията-жалбоподател; тази молба е била отхвърлена от Софийски градски съд поради несъответствие с изискванията на закона. В последвалата жалба срещу решението на въпросния съд вторият жалбоподател, г-н Сингартийски, е признал, че учредителите на партията не са представили всички необходими документи и че делото е висящо пред Върховен касационен съд. Следователно жалбоподателите не могат да се оплакват от липсата на регистрация за партията.

69. Жалбоподателите твърдят, че са изчерпали всички средства за защита във връзка с първия и втория им опит да пререгистрират ОМО Илинден – ПИРИН, което е предмет на настоящото дело. Макар че третият опит да регистрират партията би могъл да сложи край на

продължителното нарушаване на техните права, ако завърши успешно, той не е свързан с първия и втория опити. В тези производства жалбоподателите са използвали всички възможности за обжалване, с които разполагат. Във всеки случай, дори и третият опит за повторна регистрация е неуспешен.

70. Съдът установява, че настоящото дело се отнася до два отказа на националните съдилища да регистрират ОМО Илинден – ПИРИН през 2006-2007 г. и отново по-късно през 2007 г. (вж. параграфи 20, 22, 30 и 32 по-горе). Както е отбелязано в параграф 64 по-горе, Съдът в редица дела е приемал такива откази като отделни намеси и дори е установил, че предишни или последващи регистрационни производства излизат извън обхвата на делото (вж. *Обединена македонска организация Илинден и други с/у България*, цитирано по-горе, пар. 30 и 31). Ето защо други такива производства нямат отношение към изчерпването на вътрешноправните средства за защита по разглежданото дело. Наистина, да се приеме обратното би издигнало постоянна пречка да се сезира Съдът с такива въпроси, тъй като, както правилно отбелязва Правителството, в България отказът да бъде регистрирана една политическа партия не преклудира възможността да се подават нови молби за регистрация без ограничение за броя им (вж. съответно *Гузарди с/у Италия (Guzzardi v. Italy)*, 6 ноември 1980 г., пар. 80, Серия А, № 39; *Ненов с/у България*, № 33738/02, пар. 38, 16 юли 2009 г. и *Найденев с/у България*, № 17353/03, пар. 58, 26 ноември 2009 г.). Нещо повече, възможността да се иска един орган да преразгледа взетото от него решение по правило не представлява ефикасно средство за защита (вж. *Грейнджър с/у Обединеното кралство (Granger v. the United Kingdom)*, № 11932/86, Решение на Комисията от 9 май 1988 г., Решения и доклади 56, стр. 199 и *Росейро Бенто с/у Португалия (Roseiro Bento v. Portugal)* (реш.), № 29288/02, ЕСПЧ 2004-ХІІ (извадки)).

71. Следователно жалбата не може да бъде отхвърлена на основание неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

72. След като този въпрос е изяснен, възможността да се направят опити за нова регистрация може да бъде взета под внимание при разглеждането по същество на оплакването на жалбоподателите (вж. *Лайда и други с/у Република Чехия (Lajda and Others v. the Czech Republic)*, № 20984/05, 3 март 2009 г.).

3. Решение на Съда относно допустимостта

73. Освен това Съдът намира, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на член 35, ал. 3 (а) от Конвенцията, нито недопустима на други основания. Ето защо тя трябва да бъде обявена за допустима.

D. По същество

1. Твърденията на страните

74. Правителството твърди, че през януари 2009 г. Законът за политическите партии от 2005 г. е изменен, като е намален изискуемият брой на членовете на политическите партии на две хиляди и петстотин души. Несъмнено, това изменение е в полза на жалбоподателите. Съобразно параграф 28 от преходните и заключителните разпоредби на закона за изменение, органите на прокуратурата трябва да проверят до 31 март 2009 г. дали съществуващите политически партии отговарят на изискванията на чл. 40, ал. 1, т. 1-4 от Закона и да поиска тяхното разпускане, ако това не е така. Това е още една мярка в полза на жалбоподателите. И накрая, Правителството категорично заявява, че ако жалбоподателите изпълнят законовите изисквания, ОМО Илинден – ПИРИН ще бъде регистрирана като политическа партия.

75. Жалбоподателите твърдят, че описаните от Правителството изменения на закона са относими към общите мерки, които България е длъжна а приеме в изпълнение на решението по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други с/у България* (цитирано по-горе), но нямат нищо общо с намесите, поставени за разглеждане по настоящото дело. Тези намеси не са нито законосъобразни, нито са необходими в едно демократично общество. При първия опит за пререгистрация на ОМО Илинден – ПИРИН, Софийски градски съд не им е дал указания относно твърдяните нередовности в документите за регистрацията на партията и не е допуснал да представят допълнителни доказателства. Предвид на тривиалния характер на нередовностите, с които съдът обосновава решението си и на предхождащия го отказ да разреши на жалбоподателите да изправят тези нередовности, неговият отказ да регистрира партията е прекомерен. Нещо повече, производството е съпроводено с враждебна кампания на властите срещу регистрацията на партията. Жалбоподателите и около пет хиляди други членове на партията са били мишена на безпрецедентна кампания на тормоз от страна на полицията; някои от тях са били заставени чрез заплахата да подпишат декларации, че се отказват от членството си. В резултат на това властите са получили и представили пред Софийски градски съд шестдесет и шест такива декларации. При втория опит за пререгистрация националните съдилища не са взели пред вид задължителния характер на решението на този Съд по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други с/у България* (цитирано по-горе). Софийски градски съд отчасти се е позовал на мотиви, които са установени като проблемни във въпросното решение. Върховен касационен съд е обосновал отказа за

регистрация на партията с липсата на актуален списък на членовете, въпреки изричните указания на Секретариата на Комитета на министрите и не е отрекъл ясно проблемните мотиви, изтъкнати от страна на Софийски градски съд.

2. Преценката на Съда

76. Двата отказа за регистрация на партията-жалбоподател очевидно представляват намеса в правото на свобода на сдружаването на партията, на нейните лидери и на членовете ѝ (вж. параграф 64 по-горе).

77. Подобни намеси водят до нарушаване на член 11, освен ако не се докаже, че са „предвидени в закона“, преследват една или повече законосъобразни цели, посочени в алинея 2 и са „необходими“ в едно демократично общество, за да бъдат постигнати тези цели.

78. Съдът намира, че пред вид на приликите между двата отказа, тяхното съответствие или несъответствие с тези изисквания следва да бъде разгледано едновременно.

79. Преди да започне своето проучване, Съдът намира, че е необходимо да определи като предварителна отправна точка дали следва да разгледа както мотивите на Софийски градски съд, така и тези на Върховен касационен съд, така както изглежда предлагат жалбоподателите, или само мотивите на ВКС. Този въпрос изглежда важен за оценката на законосъобразността на тези намеси, а също и на необходимостта от тях, тъй като докато Софийски градски съд изтъква редица причини относно това защо следва да бъде отказана нова регистрация на партията-жалбоподател, Върховен касационен съд не взема под внимание по-голямата част от тях и потвърждава решението на много по-малко основания. Така например, при първото производство за пререгистрация ВКС приема, че СГС неправилно е приел като доказателство доклад на експерт, основан на събрана от властите в пиринския район информация, получена чрез твърде съмнителни средства (вж. параграфи 20 и 22 по-горе); Съдът ще се върне по-късно на този въпрос (вж. параграф 88 по-долу). Нещо повече, Върховен касационен съд не тръгва по линията на мотивацията на Софийски градски съд относно символите на партията-жалбоподател, приемливостта на целите ѝ или вероятността тя отново да бъде забранена поради това, че има същите цели и същото ръководство като разпуснатата през 2000 г. партия; ВКС дори открито изразява несъгласие с някои от тези мотиви (вж. параграфи 20 и 22 по-горе и за разлика от *Сидиропулос и други*, пар. 13 и *Обединена македонска организация Илинден и други с/у България*, пар. 21, двете цитирани по-горе). Може само да се съжалева, че Софийски градски съд навлиза в дълъг исторически анализ на символите на партията и на приемливостта на целите ѝ, като казва, че „изисква да има точни и

ясни политически цели“, за да може да регистрира една политическа партия. Такива мотиви много приличат на наведените по-рано, с които се отказва да бъде регистрирано тясно свързано с партията-жалбоподател сдружение – отказ, за който по-късно беше установено, че е в нарушение на член 11 (вж. *Обединена македонска организация Илинден и други*, цитирано по-горе, пар. 17, 19 и 70-79). Също така може да се съжaliaва, че при второто производство за пререгистрация Софийски градски съд изразява мнение, че ако бъде регистрирана, партията-жалбоподател би била забранена поради това, че има същите цели и същото ръководство като онази, чието прекратяване през 2000 г. беше прието от този Съд като нарушение на член 11 на Конвенцията (вж. параграфи 7, 8 и 30 по-горе). При това положение не може да се пренебрегне факта, че за да потвърди двата отказа да бъде регистрирана партията-жалбоподател, Върховен касационен съд взема под внимание само неизпълнението от нейна страна на някои неутрални по съдържание законови изисквания, свързани с процедурата по нейното учредяване. При първото производство той се позовава на недостатъци в учредителната декларация на партията, като сочи, че другите отбелязани от СГС проблеми не съставляват самостоятелно основание да бъде отказана регистрацията (вж. параграф 22 по-горе). При второто производство ВКС намира проблем с неналичието на актуален списък на учредителите на партията (вж. параграф 32 по-горе).

80. Съобразно практиката на Съда, един съд от по-висока или най-висока инстанция при някои обстоятелства може да поправи първоначално нарушение на някоя от клаузите на Конвенцията – именно това е смисълът на правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита по член 35, алинея 1 от Конвенцията (вж. *Де Кубер с/у Белгия (De Cubber v. Belgium)*, 26 октомври 1984 г., пар. 33, Серия А, № 86; *Де Хаан с/у Нидерландия (De Haan v. the Netherlands)*, 26 август 1997 г., пар. 54, *Сборник 1997-IV и Оккали с/у Турция (Okkali v. Turkey)*, № 52067/99, пар. 77, ЕСПЧ 2006-XII (извадки)). Ето защо Съдът намира, че при преценката на законосъобразността и необходимостта от намесите, той трябва да вземе пред вид единствено мотивите, които Върховен касационен съд е потвърдил (вж. съответно *Адолф с/у Австрия (Adolf v. Austria)*, 26 март 1982 г., пар. 38-41, Серия А, № 49). Естествено, тъй като намесата трябва да се разглежда пред вид на делото като цяло (вж. измежду други източници *Горзелик и други*, цитирано по-горе, пар. 96), Съдът ще вземе пред вид начина, по който са се развили двете производства пред всички инстанции и по-широкият контекст. Освен това Съдът ще вземе пред вид и факта, че, както е видно от производството пред Комитета на министрите (вж. параграфи 37-40 по-горе), производствата по пререгистрация са свързани с изпълнението на

решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден - ПИРИН и други* (цитирано по-горе).

81. Относно законосъобразността на наместите Съдът установява, че Върховен касационен съд потвърждава двата отказа, като се позовава на неизпълнението от страна на учредителите на партията на определени законови изисквания: недостатъци в учредителната декларация на партията и липсата на актуален списък на нейните учредители (вж. параграфи 22 и 32 по-горе). Неговите произнасяния не изглеждат произволни. При тези обстоятелства и като отбелязва, че именно националните съдилища могат да тълкуват и прилагат вътрешното право, Съдът е удовлетворен, че въпросните намеси са „предвидени в закона“.

82. Остава да се определи дали отказите са били „необходими в едно демократично общество“ за постигането на законосъобразна цел.

83. Обобщение на относимите към определянето на тези въпроси принципи, свързани с регистрацията на политически партии може да бъде намерено в параграфи 48-52 от решението на Съда по делото *Цонев* (цитирано по-горе). Тъй като видно от производството пред Комитета на министрите (вж. параграфи 37-40 по-горе), производствата по пререгистрация са свързани с индивидуалните мерки, необходими, за да се изпълни решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе), трябва също така да се имат пред вид принципите относно изпълнението на решенията на Съда, изложени неотдавна по делото *Сдружение срещу фабриките за животни (BzT) с/у Швейцария* (№ 2) (цитирано по-горе, пар. 83-90). Особено трябва да се наблегне, както е посочено във въпросното решение, че вътрешните производства, чиято цел е да се изпълни решение на Съда, следва да дават възможност властите на държавата-ответник да се придържат към изводите и духа на това решение (пак там, пар. 90). Освен това трябва да се отбележи, че държавите имат право – на основание на условието за пропорционалност, да изискват от кандидатстващите за официална регистрация организации да изпълняват разумни законови формални изисквания (вж. *Движение за демократично царство с/у България* (*Movement for Democratic Kingdom v. Bulgaria*), № 27608/95, решение на Комисията от 29 ноември 1995 г., без доклад; *Баусан за „Лига Апарарии Дрептурилор Омлуи дин Романия“ с/у Румъния* (*Baisan for “Liga Apararii Drepturilor Omului din România” v. Romania*), № 28973/95, решение на Комисията от 30 октомври 1997 г., Доклади и решения 91-А, стр. 29; *Ертан и други с/у Турция* (*Ertan and Others v. Turkey*) (реш.), № 57898/00, 21 март 2006 г.; *Тебиети Мюхафизе Цемийети и Исрафилев с/у Азербайджан* (*Tebieti Mühafize Cemiyeti and Israfilov v. Azerbaijan*), № 37083/03, пар. 72, 8 октомври 2009 г.; *Хаяван Йетиштиричилери Сендикаси с/у Турция* (*Hayvan Yetiştiricileri*

Sendikası v. Turkey) (реш.), № 27798/08, 11 януари 2011 г.; *АГВПС-Бакъу с/у Румъния (AGVPS-Bacău v. Romania)*, № 19750/03, пар. 68, 9 ноември 2010 г.; и *Републиканска партия на Русия с/у Русия (Republican Party of Russia v. Russia)*, № 12976/07, пар. 87, 12 април 2011 г.). Обаче подобни изисквания не би трябвало да бъдат използвани, за да се препятства свободата на сдружаване на групи, които властите не харесват или, които се придържат към идеи, които властите биха желали да подтиснат. Ето защо, в случаите, когато обстоятелствата са такива, че пораждат съмнения в тази насока, Съдът трябва да провери дали една привидно неутрална мярка, която се намесва в дейността на политическа партия, в действителност не е насочена към наказването на тази партия заради възгледите или политиката, които тя пропагандира (вж. *Баска националистическа партия – регионална организация Ипаралде с/у Франция (Basque Nationalist Party – Iparralde Regional Organisation v. France)*, № 71251/01, пар. 33 в края, ЕСПЧ 2007-VII, а също и съответно *Танасе с/у Молдова (Tănase v. Moldova)* [Г.О.], № 7/08, пар. 168-69 и 177-79, 27 април 2010 г.). Това е така, защото Конвенцията е насочена към гарантиране на права, които не са теоретични или илюзорни, а се осъществяват на практика и са действителни (вж. измежду много други източници *Артико с/у Италия (Artico v. Italy)*, 13 май 1980 г., пар. 33, Серия А № 37 и *Обединена комунистическа партия на Турция и други с/у Турция (United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey)*, 30 януари 1998 г., пар. 33, *Сборник* 1998-I). Наистина, член 18 от Конвенцията предвижда, че всички допустими ограничения на заложените в него права не трябва да бъдат прилагани с цел, различна от тези, за които те са предвидени.

84. Съдът ще разгледа много внимателно целите и необходимостта от двата отказа в светлината на тези принципи.

85. Първият въпрос, който е необходимо да бъде изяснен е, дали с произнасянията на Върховен касационен съд в действителност не се цели да бъде наказана партията-жалбоподател заради възгледите или политиката, които пропагандира.

86. Вярно е, че двата отказа за пререгистрация на партията са предхождани от нейното разпускане (вж. *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе) и от два неоправдани отказа да бъде регистрирана организация, която е тясно свързана с нея (вж. *Обединена македонска организация Илинден и други*, цитирано по-горе, и *Обединена македонска организация Илинден и други с/у България (№2)*, № 34960/04, 18 октомври 2011 г.), като те са постановени на фона на постоянни усилия на местните власти в пиринския район да пречат на провеждането на събрания и митинги от партията и от това сдружение (вж. *Станков и Обединена македонска организация Илинден*, цитирано по-горе; *Обединена*

македонска организация Илинден и Иванов с/у България, № 44079/98, 20 октомври 2005 г.; Иванов и други с/у България, № 46336/99, 24 ноември 2005 г.; Обединена македонска организация Илинден и Иванов с/у България (№2), № 37586/04, 18 октомври 2011 г. и Сингартийски и други с/у България, № 48284/07, 18 октомври 2011 г.).

87. Вярно е също така, че контекстът, в който се развиват двете производства пред инстанциите, показва нежеланието на определени официални лица партията-жалбоподател да бъде регистрирана. Различни политици, включително министърът на външните работи и някои депутати от Народното събрание, се изказват против регистрирането ѝ (вж. параграфи 23-25 по-горе). През юли 2007 г. местните власти в градовете Гоце Делчев и Сандански отказват да осигурят място за учредително събрание (вж. параграф 26 по-горе).

88. Най-важното е, че през септември и октомври 2006 г., докато първото искане за пререгистрация на партията е висящо пред Софийски градски съд, органите на прокуратурата и полицията в градовете Гоце Делчев, Благоевград, Сандански и Петрич и някои други населени места в пиринския край подемат операция срещу партията, като целят да установят нередовности при нейното учредяване и, както е видно от съдържанието на някои от получените през тази кампания декларации, са оказвали натиск върху определени лица да отрекат, че имат участие в партията (вж. параграфи 13, 15, 16 и 18 по-горе). Естествено, учредяването на една политическа партия би трябвало да се основава на свободното и неограничавано желание на нейните учредители, както и на принципа, че в едно демократично общество никой не бива да бъде принуждаван или подвеждан да стане член на партия (вж. относно негативното въздействие на принудителното членство върху личните възгледи и мнения: *Янг, Джеймс и Уебстър с/у Обединеното кралство* (*Young, James and Webster v. the United Kingdom*), 13 август 1981 г., пар. 57, Серия А № 44; *Сигурдур А. Сигурйонсон с/у Исландия* (*Sigurður A. Sigurjónsson v. Iceland*), 30 юни 1993 г., пар. 37, Серия А № 264; *Шасаню и други с/у Франция* (*Chassagnou and Others v. France*) [Г.О.], №№ 25088/94, 28331/95 и 28443/95, пар. 114, ЕСПЧ 1999-III и *Сьоренсен и Расмусен с/у Дания* (*Sørensen and Rasmussen v. Denmark*) [Г.О.], №№ 52562/99 и 52620/99, пар. 54 и 63, ЕСПЧ 2006-I). По неотдавнашно дело срещу Република Чехия във връзка с регистрацията на религиозна общност Съдът прие, че е законосъобразно проучването от страна на регистриращия орган относно истинността на съгласието на някои от последователите ѝ (вж. *Лайда и други*, цитирано по-горе). Обаче по настоящото дело има важни различия. По делото *Лайда и други* проучването е извършено чрез писма, изпратени от регистриращия орган до твърдяните последователи, докато тук както изглежда, полицията в пиринския край систематично е призовавала твърдяните

членове на партията-жалбоподател, разпитвала ги е относно истинността на желанието им да се присъединят към нея и в някои случаи ги е карала да подписват декларации, че желанието им не е истинско (вж. параграфи 13, 15 и 16 по-горе). В едно демократично общество използването на такава тактика от страна на властите е доста притеснителна и тревожно напомня отминали позорни преследвания. Обаче не може да се подмине факта, че Върховен касационен съд изрично е приел, че Софийски градски съд неправилно е допуснал като доказателство представения доклад на експерта, основан на събрана в резултат на тази операция информация, както и че поради тази причина операцията няма връзка с крайното решение за отказ да бъде извършена регистрацията (вж. параграф 32 по-горе).

89. Според Съда горепосочените елементи не поставят под въпрос дадената от Върховен касационен съд мотивировка за намесата. Не е налице индикация, че съдиите от състава на този съд са били повлияни от който и да е от тях при достигането до двете решения да бъдат потвърдени отказите за повторна регистрация на партията-жалбоподател. Както е видно от мотивите към двете решения на ВКС (вж. параграфи 22 и 32 по-горе), този съд е разглеждал пороците в процедурата по учредяването на партията. Законовите изисквания, които според съда учредителите не са изпълнили, са напълно неутрални и не са насочени конкретно срещу тази партия. Ето защо Съдът не е убеден, че двата отказа са целели да накажат партията заради възгледите и политиката, които тя пропагандира. Този извод не се променя от факта, че двата опита за нова регистрация са свързани с изпълнението на решението на Съда по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе). Когато прекратява разглеждането на това дело през декември 2009 г., Комитетът на министрите изразява мнението, че отказите, които се основават изключително на неспазване на формалните законови изисквания, не поставят въпроси в това отношение (вж. параграф 39 по-горе); Съдът не вижда причина да се отклони от това становище. Този извод не се променя и от неуспеха на третия опит на партията-жалбоподател за пререгистрация: този опит се основава на очевидно погрешното разбиране, че партията никога не е губила своята правосубектност (вж. параграф 33 по-горе) и поради тази причина неуспехът му е бил предreshен (вж. параграф 36 по-горе).

90. Пред вид на горните разсъждения, Съдът приема, че двата отказа могат да бъдат разглеждани като целящи да се предотврати безредие и да се защитят правата и свободите на другите.

91. Остава да бъде установено дали двата отказа за пререгистрация на партията са съразмерни с преследваните цели. По-конкретно Съдът трябва да определи дали формалните изисквания, на които се позовава

Върховен касационен съд, са разумни и дали последиците от неспазването им от страна на учредителите на партията са съразмерни.

92. По първия въпрос Съдът намира, че не е неразумно една държава да поставя като условие за образуването на една политическа партия тя да следва определен ред, определени стъпки, които не са прекалено затормозяващи (вж. цитираните в параграф 83 дела по-горе). Тези формалности могат да се различават в зависимост от историческите и политическите фактори, характерни за всяка държава, и държавите разполагат с право на преценка до определена степен и да се зачита тяхното налагане. Наистина, при различните държави-членки на Съвета на Европа съществува голямо разнообразие от регулаторни режими в тази област (вж. цитираните по-горе материали на Венецианската комисия в параграфи 54 и 55). Пред вид на спецификата на тази материя, в правото на преценка на държавите влиза също и дали да отказват да разрешават сериозните пороци в тези стъпки, които поради своето естество трябва да бъдат извършвани в определена последователност, да бъдат извършвани впоследствие (вж. съответно *Едификационес Марч Гайего С.А. с/у Испания (Edificaciones March Gallego S.A. v. Spain)*, 19 февруари 1998 г., пар. 35-36, *Сборник 1998-I*). По настоящото дело Върховен касационен съд конкретно установява, че учредителната декларация, която представлява първата стъпка в процедурата по образуване на партията-жалбоподател и има значение за всички останали стъпки, е опорочена. Той изрично заявява защо намира, че тази декларация не отговаря на изискванията на Закона за политическите партии от 2005 г. и обяснява защо приема, че тези пороци са съществени и няма как да бъдат поправени в хода на регистрационното производство (вж. параграф 22 по-горе и за разлика от делото *Обединена македонска организация Илинден и други*, пар. 67-68 и *Цонев*, пар. 55, двете цитирани по-горе).

93. Само по себе си, не е също така неразумно да се изисква от една политическа партия да приложи към искането си за официална регистрация актуален списък на своите учредители. Върховен касационен съд обяснява, че смисълът, който стои зад това изискване, е да се установи, че действително е налице изискуемият брой на учредителите към момента на учредяването на партията (вж. параграф 32 по-горе). Истина е, че при свързаните с партията-жалбоподател конкретни обстоятелства би било по-трудно да се изпълни това изискване. Обаче не може да се каже, че отказът на Върховен касационен съд да допусне изключение поради затрудненията, които една конкретна партия среща, е в нарушение на член 11, дори и да се вземе пред вид, че регистрационното производство е свързано с изпълнение на решението на този Съд по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе). Наистина, това е и становището, което в крайна сметка приема

Комитетът на министрите, който изцяло подкрепя всички развития на нещата във вътрешен план (вж. параграфи 39 и 40 по-горе и за разлика от *Сдружение срещу фабриките за животни (ВгТ) с/у Швейцария (№ 2)*, цитирано по-горе, пар. 90).

94. По втория въпрос Съдът установява, че по неотдавнашното дело *Тебиети Мюхафизе Цемийети и Исрафилов* той е приел, че държавите имат право да държат да се спазват определени формалности при вътрешното управление на сдруженията. Обаче той също така приема, че санкцията, която азербайджанските власти са наложили на едно сдружение поради неизпълнението на тези формалности – принудително прекратяване, е твърде тежка и че биха могли да бъдат предвидени по-леки, а не такива драконовски мерки (вж. *Тебиети Мюхафизе Цемийети и Исрафилов*, цитирано по-горе, пар. 70-83). Обаче същата логика не може автоматично да бъде пренесена към първоначалната регистрация на сдружения или политически партии. Макар че отказът да бъде регистрирано едно сдружение или политическа партия, както и тяхното прекратяване са радикални по своите последици (вж. *Горзелик и други*, пар. 105; *Цонев*, пар. 63 и *Жечев*, пар. 58, всички цитирани по-горе), последното определено е една твърде драстична мярка, която може да бъде оправдана само при строго ограничени обстоятелства. Първото има по-ограничени последиствия и може да бъде поправено много по-лесно чрез нова молба за регистрация (вж. съответно *Движение за демократично царство* и *Лайда и други*, двете цитирани по-горе). В тази връзка Съдът не може да подмине факта, както изтъква Правителството, че партията-жалбоподател има възможност да кандидатства отново за регистрация при условие, че изпълни всички формални законови изисквания. Доколкото основното препятствие за успешната ѝ регистрация, както изглежда е големият брой учредители – пет хиляди, изискуем по чл. 15, ал. 1 от Закона за политическите партии от 2005, Съдът установява, че с изменението на разпоредбата през януари 2009 г. този брой е намален на половина и сега е две хиляди и петстотин (вж. параграф 47 по-горе и съответно *Лайда и други*, цитирано по-горе, където Съдът среща и друго подобно намаляване на изискуемия за регистрацията на едно религиозно сдружение брой на последователите). Това е отбелязано от Комитета на министрите в окончателната му резолюция по делото *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други* (цитирано по-горе) (вж. параграф 39 по-горе).

95. Ето защо не е налице нарушение на член 11 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

96. Жалбоподателите се оплакват също така, че двата отказа да бъде регистрирана ОМО Илинден – ПИРИН представляват нарушение на член 13 от Конвенцията, който предвижда следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

97. Страните не са обсъждали това оплакване отделно в своите становища.

98. Съдът намира, че това оплакване е свързано с разгледаното по-горе и следователно, трябва да го обяви за допустимо. Обаче, предвид на установеното от него по член 11, той счита, че не е необходимо да разгледа дали има и нарушение на член 13.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 14 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

99. В първата си жалба (№ 41561/07) жалбоподателите се оплакват, че мотивите, които стоят зад отказа през 2006-2007 г. да бъде регистрирана ОМО Илинден – ПИРИН, е държавната политика да се потиска организираната дейност на лица, които заявяват македонско национално самосъзнание. Те се позовават на член 14 от Конвенцията, който гласи:

„Упражняването на правата и свободите, изложени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.“

100. Нито жалбоподателите, нито Правителството са представили становища във връзка с това оплакване.

101. Съдът намира, че оплакването е свързано с разгледаните по-горе и следователно трябва по същия начин то да бъде обявено за допустимо. Обаче, като има предвид установеното от него по член 11 на Конвенцията, той не намира никакви индикации, че отказът да бъде регистрирана партията-жалбоподател е направен на дискриминационни основания.

102. Ето защо не е налице нарушение на член 14 от Конвенцията.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима;

2. *Приема*, че не е налице нарушение на член 11 от Конвенцията;
3. *Приема*, че не е необходимо да разгледа отделно оплакването по член 13 от Конвенцията;
4. *Приема*, че не е налице нарушение на член 14 от Конвенцията.

Изготвено на английски език и оповестено в писмена форма на 18 октомври 2011 г. съобразно правило 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Лорънс Ърли
Секретар

Николас Браца
Председател